

Utorak, 4. mart 2003.

Svedok Ivan Grujić

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff).

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala, časni Sude. Gospodine Grujiću, ja sam već napomenula da bih želela da se pozabavimo pitanjima u vezi sa zatvoreničkim objektima. Uz pomoć poslužitelja htela bih da pokažem tabulator 5, dokaznog predmeta 402, možete to da uzmete odavde. Želela bih da pogledate stranu "Logori koje su podržavale države", i tu imate lokacije logora. I za Hrvatsku imate navedeno 2.404 zatvorenika. Da li se to odnosi na zatvoreničke objekte u Republici Srpskoj Krajini ili se odnosi i na logore koje su vodile hrvatske vlasti?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Isključivo se odnosi na logore Srpske Krajine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kada je reč o 802 zatvorenika koje ste ovde naveli, u vezi za koje nema informacija, da li je to ono isto objašnjenje koje ste dali juče, da je bilo toliko malo materijala da niste jednostavno mogli na osnovu toga da zaključite?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da. Materijal je bio nedostatan, a radilo se o zatočenicima koji su oslobođani na lokalnim razinama u 1991. godini, u prvoj fazi, dok nisu uspostavljene komisije, državne komisije.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tokom priprema za vaše svedočenje, da li ste pogledali konkretan spisak logora koji se navodi u optužnici za Hrvatsku?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Takođe ste tokom vašeg svedočenja pomenuli da su mnogi zatvorenici prebačeni iz jednog logora u drugi. Da li bi oni onda bili popisani nekoliko puta ili samo jednom?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ovi podaci sa kojima sam izašao su podaci gdje su oni zadnji puta bili u logoru, znači iz logora iz kojeg su izašli, ali oni su popisivani i od strane Međunarodnog komiteta crvenog križa (ICRC, International Committee of the Red Cross) i po izjavama da su prošli kroz nekoliko logora.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dakle, oni se pojavljuju samo jednom u vašim dosijeima i to je poslednji logor u kojem su bili. Sada bih želela da se prvo pozabavimo logorima u Crnoj Gori. Ja bih vas zamolila da nam u vezi sa konkretnim zatvoreničkim objektima, konkretnim logorima koje ću da navedem, pored broja zatvorenika koji su tamo bili i koji se ovde navode, zamolila bih vas da nam kažete i u kom periodu je taj logor postojao? Kakva je to vrsta mesta bila, koliko je vama poznato, i možete li da nam nešto kažete o uslovima u logoru, posebno o tome da li je bilo zlostavljanja u ovim logorima? Prvi logor o kojem želim da govorimo je Morinje u Crnoj Gori, ovde u našem popisu piše 346 zatvorenika. Šta možete o tome da nam kažete?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Prema evidencijama kojima raspolaže Ured, 346 zatočenika je evidentirano, odnosno oslobođeno iz logora u Morinju. Logor u Morinju imao je najveći broj zatočenika između 1. 10. 1991. godine i sredine dvanaestog meseca 1991. godine. Prema izjavama zatočenika, logor se nalazio u krugu vojnog skladišta u kojem su uvjeti smještaja bili izuzetno loši, bez ikakvih sanitarnih uvjeta.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A da li su zatvorenici, da li znate iz kog su područja bili zatvorenici u ovom logoru?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Zatočenici na području Crne Gore Morinje, Kumbor, bili su sa područja Dubrovnika. Znači ti logori su, zatočenici sa područja Dubrovnika su gravitirali prema tim logorima.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći logor je logor "Kumbor". Kada je on postojao i da li je to bio prolazni logor? Šta možete o tome da nam kažete?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Logor "Kumbor" egzistirao je u isto vrijeme, znači između desetog i dvanaestog meseca 1991. godine i mali broj zatočenika koji je evidentiran kod nas je upravo zato što su, što je to bio

jedan prolazni logor. Naime, zatočenici iz Kumbora kasnije su prebacivani u Morinje i na druga područja van Crne Gore.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je to bio vojni objekat, da li to znate?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne znam da li je to bio vojni objekat.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da se sada pozabavimo Bosnom. Htela bih da se pozabavimo jedino logorom "Bileća". Šta možete da nam kažete o tom logoru?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Iz logora u Bileći razmjenjen je 131 zatočenik. Logor je formiran između desetog i dvanaestog mjeseca 1991. godine, dakle prije početka bilo kakvih sukoba na tom području i u Bileći su bila izrazita zlostavljanja ratnih zatočenika, o čemu postoji dokumentacija opširna.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je reč o ovim ranijim logorima o kojima smo govorili u Crnoj Gori, da li ste imali bilo kakvih indicija da je tamo dolazilo do zlostavljanja?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: U pravilu, u svim logorima koji su evidentirani dolazilo je do fizičkog zlostavljanja zatočenika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sada bih htela da se pozabavimo Srbijom. Prvo, Stajićevo. Šta možete da nam kažete o Stajićevu?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Stajićevo je logor u kojeg su većinom dovedeni zarobljenici sa područja Vukovara. U Stajićevu je evidentiran 661 zatočenik. Logor je imao najveći broj zatočenika između 18. jedanestog 1991. godine do 21. dvanestog 1991. godine. Taj logor je, objekt je bio poljodjelska farma, znači potpuno neumjetno mjesto za držanje ljudi. Tu je evidentirano čak i ubijanje ratnih zatočenika, na primjer Branko Koh, Ivan Kunac.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li znate koliko je ljudi ubijeno tamo?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tamo je najmanje desetak ljudi ubijeno, ali ja mogu sada konkretno govoriti o ovim imenima koje sam rekao.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da. Da, izvolite.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mogu govoriti o imenima Branko Koh i Ivan Kunac. Ako želite, mogu dati neke detalje vezane uz njih.

SUDIJA MEJ: Osim ako ne postoje posebni razlozi da čujemo ovakve detalje, mislim da smo već imali toliko dokaza da treba da idemo dalje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je reč o Stajićevu, da li je to takođe bio prolazni logor?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: To je takođe bio jedan prolazni logor. Zatočnici iz Stajićeva su kasnije prebačeni u zatvor u Sremsku Mitrovicu gdje su koncentrirani zatočnici i iz drugih zatvora i logora.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A Begejci? Kada je taj logor postojao, u kom vremenskom periodu i da li je to takođe bio prolazni logor?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: To je bio prolazni logor. Razdoblje najvećeg broja zatočenika bilo je između 1. 10. 1991. godine do konca jedanaestog mjeseca 1991. godine. Radilo se o farmi koju je držala JNA. U njemu je bilo 555 evidentiranih zatočenika.

prevodioci: Molim svedoka da ponovi broj zatvorenika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Mi imamo broj u ovom popisu, 555. A na koje mesto su oni prebačeni odatle?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Oni su prebačeni u Sremsku Mitrovicu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kada je reč o Zrenjaninu, samo jedno pitanje, da li je to takođe bio prolazni logor?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Prema našim podacima, u Zrenjaninu je isto bilo kraće zadržavanje zatočenika i radilo se o mjestu kraj Zrenjanina koje se zove Ečka.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada da se pozabavimo Šidom. Da li je to bio vojni zatvor i kada je postojao?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Zatvor u Šidu je bio formiran već 20. sedmog 1991. godine i egzistirao je do 25. 1. 1992. godine. Radilo se o vojnom zatvoru, a zatočnici su bili prebacivani između zatvora koji je bio u Sekretarijatu unutrašnjih poslova, dakle u policiji, do tog vojnog zatvora koji se nalazio u objektu auto-škole. U tom zatvoru imamo evidentirana 23 zatočenika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Već ste pomenuli broj za Sremsku Mitrovicu, ali možete li da nam kažete u kom vremenskom periodu su zatvorenici tamo držani?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Zatočenici u Mitrovici su isto tako držani od desetog, jedanaestog mjeseca 1991. godine i nakon prebacivanja zatvorenika iz zatvora Stajićevo i Begejci, tamo je bila velika koncentracija zatočenika i oni su taj zatvor, dakle to je Kazneno-popravni dom inače u Srbiji, taj zatvor, odnosno zadnji zatočenici su iz tog zatvora oslobođeni 1994. godine.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Možete li da nam nešto kažete o uslovima u tom logoru, ali samo kratko?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Uslovi su isto, bili su bolji nego u Stajićevo i Begejcima, ali je velik broj zatočenika bio koncentriran na malom prostoru. Ishrana je bila neredovita i loša. Sanitarni uvjeti su isto tako bili loši. Medicinska, pružanje medicinske pomoći se svodilo na to da su je pružali zatočenici koji su se, koji su imali određena medicinska znanja. A isto tako imamo pojave ubojstava zatočenika u zatvoru Sremska Mitrovica.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sada bih htela da se pozabavimo Hrvatskom, prvo Kninom. U kom vremenskom periodu su postojali zatvorenički objekti u Kninu i šta možete da nam kažete o uslovima u logor?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: U Kninu je evidentiran 671 zatočenik u razdoblju od osmog mjeseca 1991. godine do jedanaestog mjeseca 1991. godine i zatočenici su bili smješteni u objektima stara bolnica i u vojarni. Uvjeti smještaja zatvorenika isto su evidentirani kao izuzetno loši, da je bilo zlostavljanja i ubojstava zatočenika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dalj. Šta možete da nam kažete o Dalju i da li je tamo postojao logor?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: U Dalju je isto postojao logor koji se nalazio u objektu farme, isto tako i u objektu policijske stanice. Logor je egzistirao sa najvećim brojem zatvorenika od osmog mjeseca 1991. godine do jedanaestog mjeseca 1991. godine, gdje je evidentirano 29 zatočenika. U samom logoru evidentirano je ubijanje zatočenika koje se može dovesti u vezu sa paragrafom, ne koje se može, nego se imena zatočenika nalaze na popisu aneksa 1 paragrafa 50, 51 i 55.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada je reč o Vukovaru, šta možete da nam kažete o logoru tamo, šta je to bilo, kada je postojao?

SUDIJA MEJ: Molim pomoć sekretara.

SVEDOK GRUJIĆ: U Vukovaru su bila dva osnovna mjesta, iako ih je bilo puno više, ali dva osnovna mjesta gdje je bila velika koncentracija zarobljenika, zatočenika i to u objektima, industrijskim objektima, halama "Veleprometa" i "Komerca", gdje je u jednom trenutku bilo najmanje 723 osobe koje su odatle prebačene prema Stajićevu i Begejcima na području Srbije, a jedan dio na Ovčaru, isto u poljoprivrednu halu odakle su odvedeni kasnije na ono stratište na Ovčari.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U koje vreme su postojali ovi zatočenički objekti?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ti zatočenički objekti su postojali od 18. dakle najveća koncentracija je bila od 18. 11., pa do kraja jedanaestog mjeseca.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Poslednji, Borovo Selo?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: U Borovu Selu imali smo logor koji je bio smješten jednim djelom u školi, sportskoj dvorani, a drugi dio je bio u industrijskom, odnosno u djelu farme, takozvane farme "Lovas".

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A kada su postojala ova dva logora, u koje vreme?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: I ti logori su isto postojali u tom razdoblju, desetog mjesec, u desetom mjesecu. Čak šta više, u samoj toj sportskoj dvorani, on je postojao već u osmom mjesecu 1991. godine, a ova farma "Lovas" je nastala kada je došao veći broj zatočenika iz Vukovara.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Zatvorenički objekti u kojima nije bio zvanično registrovan ni jedan zatvorenik, da li se takvi objekti pojavljuju na vašim popisima?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Na ovim popisima se ne pojavljuju objekti iz kojih nisu oslobađani zatočenici kroz razmjenu ili su registrirani od strane Međunarodnog komiteta crvenog križa. Dakle, ovo je najmanji broj logora sa kojima, iza kojeg stoji kriterij, znači registracija od strane

Međunarodnog komiteta Crvenog križa ili oslobađanje kroz razmjenu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pomenuli ste da su zatvorenici ubijani u ovim objektima. Da li znate koliko ih je ukupno ubijeno?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pa u ovom trenutku je jako teško reći koji je to ukupan broj, ali on se stalno povećava tijekom naših istraga. Recimo, znam da je isto tako desetak ljudi najmanje ubijeno u Sremskoj Mitrovici. Rekli smo da je velik broj ljudi ubijen u logoru u Borovu Selu. U ovim logorima u Vukovaru o kojima smo govorili koji nisu, koji su stavljeni pod Vukovar, a to je "Borovo komerc" i "Velepromet", ubijen je velik broj ljudi koji su kasnije pronađeni u masovnim grobnicama.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I posljednje pitanje. Pomenuli ste zlostavljanje, maltretiranje u logorima. Da li ste vi na zatvoreniciima koje ste lično sreli, kojima ste se lično bavili, primetili tragove tog zlostavljanja?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Jesam. Dakle, ja sam se bavio razmjenama ratnih zarobljenika u razdoblju od 1993. godine, pa na dalje. Sreo sam izuzetno velik broj ljudi koji su imali vidljive povrede na sebi prilikom razmjena. Moram napomenuti da su svi ti zatvorenici koji su razmjenjeni, nakon razmjene prošli kroz medicinsku obradu gdje su utvrđene takve pojave, odnosno ozljede i o tome, kažem, postoji opširna medicinska dokumentacija. Ja osobno mogu posvjedočiti o, čak i o nekim imenima ljudi koji su fizički zlostavljani, što je bilo vidljivo na samom mjestu razmjene.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, to su bila sva pitanja Tužilaštva.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, sada vi možete unakrsno da ispitujete svedoka. Ako ima pitanja koja želite da osporavate u njegovom svedočenju, naravno da imate pravo da to učinite, ali moram da vas podsetim da morate da se držate njegovog svedočenja. Ne želimo široki raspon unakrsnog ispitivanja o pitanjima o kojima on ništa ne zna. Dakle, molim vas, ograničite se na pitanja kojima se on bavio. Ako vam je potrebna, imaćete dva sata i 15 minuta za unakrsno ispitivanje, a nadam se da možda možete to da obavite i brže. Izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne razumem, gospodine Mej (May), zašto ta upozorenja, jer ako postavim neko pitanje koje vi smatrate nerelevantnim, vi to vrlo pažljivo upozorite. Gospodine Grujiću, vi ste policajac od 1972. godine. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kojim ste radnim mestima radili u Hrvatskoj policiji?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: U svojoj izjavi koju sam dao potpuno je precizno opisano sve što sam radio u policiji i naveo sam da sam radio na gotovo svim policijskim poslovima, dakle od referenta policijskog, odnosno policajca pa do inspektora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi, od koje godine ste član HDZ?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Mislim da moja politička pripadnost nije bitna, ali mogu vam reći da nisam član HDZ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste ni bili?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Nikada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste li kao policajac radili u Osijeku?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Jesam, gospodine Miloševiću. To isto stoji napisano u izjavi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste radili u Osijeku?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Od 1972. godine do 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sobzirom da ste upravo u to vreme radili u Osijeku, svakako se poznajete sa Branimirom Glavašom, Vladimirom Šeksom, Vekićem i drugima. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pa pazite, pitanje je šta to znači poznajem. Dakle, ja gospodina Šeksa kao potpredsjednika vlade, odnosno saborskog zastupnika znam. Isto tako, gospodina Branimira Glavaša koji je bio župan Osiječko-baranjske županije isto tako znam. Dakle, i za gospodina Vekića za kojeg ste pitali, koji je bio ministar unutarnjih poslova u Ministarstvu u

kojem sam ja radio isto tako znam. Ali, dakle, to je, ne mogu reći da ih poznajem, znam za te ljude. Imao sam možda površne kontakte sa njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su vam poznate njihove aktivnosti u to vreme od 1990. godine do 1992. godina, dok ste vi radili u policiji u Osijeku?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne razumijem pitanje. Koje to aktivnosti?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Aktivnosti, aktivnosti na organizovanom isterivanju, likvidaciji, maltretiranju, otpuštanju Srba sa celog tog područja?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja o tim stvarima ne mogu govoriti, jer ništa u tom smislu konkretno ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ako ne znate, idemo odmah dalje. Recite mi, ko je po dolasku HDZ na vlast bio načelnik Državne bezbednosti u Osijeku?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Gospodin Branko Budić je bio i prije toga, dakle, on je bio načelnik i prije i ostao je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A šta vam je poznato, recite mi, o ubistvu načelnika SUP-a Osijek Josipa Reihl-Kira?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja sam gospodina Josipa Reihl-Kira dobro poznavao i dugo sam surađivao sa njim i bio sam prisutan u zgradi policije kada smo dobili, čuli vijest da je smrtno stradao, odnosno da je poginuo na punktu između Tenja i Osijeka. I istraga o tome se vodila i još uvijek je u procesu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I ništa drugo o tome ne znate?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Znam da ga je, da je osumnjičen za to djelo izvjesni gospodin Gudelj koji je navodno pucao na tom punktu. Ali kažem, taj proces je još u toku i ja o tome ne mogu govoriti jer nije, nisam direktno učestvovao u tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali kao što vidim ipak znate da je izvršilac tog ubistva Gudelj koji je rođen u Tenji kod Osijeka i da se nalazi u bekstvu u Australiji (Australia). Je li tako?

SUDIJA MEJ: Koja je relevantnost ovoga za sam predmet?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Relevantno je za ovog svedoka sobzirom da je taj Reihl-Kir, načelnik SUP-a Osijek ubijen zato što se protivio kršenjima zakona i zločinima koji su masovno vršeni u to vreme, a i zato što, po mojim podacima, svedok je upravo sa Branimirom Glavašem i pomenutim Budićem povezan sa organizovanjem ubistva ovoga Josipa Rajhla.

SUDIJA MEJ: To je jedna veoma teška optužba koju naravno možete da iznesete svedoku na taj način da on na nju može da odgovori. Međutim, recite nam kako to pomaže celoj stvari? Gledajte gospodine Miloševiću, mi se ovde sada bavimo ubistvima gde je bilo na hiljade mrtvih ljudi, bavimo se zatvorenicama, a njih je takođe bilo na hiljade. Kako nam to sada pomaže, čak ako je i tačno da je taj čovek bio ubijen, i koja je relevantnost toga, ako ste i u pravu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ako vi smatrate, gospodine Mej, da to nije relevantno pitanje za svedoka, onda neka ostane tako, imaćete prilike da...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Želim da mi vi objasnite, vi vodite Odbranu. Dakle, recite mi zašto je to relevantno. Objasnite mi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa smatram relevantnim zato što raspoložem podacima da je izvršilac tog ubistva upravo taj Gudelj koji je rođen u Tenji, a da je svedok zajedno sa Glavašem i Budićem učestvovao u organizovanju ubistva šefa policije Osijek koji se protivio nasilju i masovnom ubijanju, likvidacijama Srba u to vreme na tom području. Pa...

SUDIJA MEJ: Ali da li vi tvrdite, to je ono šta želim da shvatim, dakle da li vi tvrdite da je to opravdavalo zatvaranje i ubijanje do kojeg je došlo kasnije?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, pa nikada neki zločin ne može da opravda drugi zločin. Prema tome, to vi dobro znate. Ovde je u pitanju samo kredibilitet svedoka, a mislim da imam pravo da postavljam pitanja koja se tiču kredibiliteta svedoka, bez obzira na to...

SUDIJA MEJ: Da, možete...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Bez obzira na to o čemu svedoče.

SUDIJA MEJ: Da, možete da postavljate takva pitanja, možete da postavljate pitanja o kredibilitetu. Međutim, ono šta morate da imati na umu je povezanost između tih tvrdnji o nepravničnim stvarima koje su bile činjene na štetu Srba, kao šta ste vi naveli, i činjenica koje su pred nama, a koje je izvelo Tužilaštvo, i koja se tiču ubistava i masovnih zatvaranja ljudi. Ono o čemu morate da razmislite, jer ćete nam se obratiti uskoro u vezi sa time je, dakle, koja je relevantnost toga, kakva je veza. Nećemo da nastavimo sa ovim nizom pitanja, ali u svakom slučaju možete da postavite to pitanje svedoku. Dakle, gospodine Grujiću, bolje da to ja uradim, dakle ovde se tvrdi da ste vi bili povezani sa ovim konkretnim ubistvima. Ima li istine u tome?

SVEDOK GRUJIĆ: Nije tačno, niti jedan navod koji je gospodin Milošević iznio vezano uz ubojstvo gospodina Kira, niti je istina da sam imao bilo kakve veze, niti da sam išta o tome znao do trenutka dok nisam čuo da je ubijen. I mogu vam reći da me je to izuzetno teško pogodilo, jer je bio moj dobar prijatelj. I mislim da je ovo...

SUDIJA MEJ: Na kojem ste položaju tada bili u policiji?

SVEDOK GRUJIĆ: Tada sam, u to vrijeme sam bio operativac koji je pokrivaio područje općine Osijek i kroz tu funkciju sam imao vrlo usku suradnju sa gospodinom Kirom.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Gospodine Grujiću, vi ste ovde izneli jedan veliki broj žrtava građanskog rata u Hrvatskoj navodeći brojeve, nekad čak i imena, nekad čak i pojedinačna mesta i tako dalje, pa mi molim vas, odgovorite na pitanje ko, vi ste policajac, prema tome znate dobro taj posao, ko, kada, gde, pod kojim okolnostima je ubio te pojedince, da bi uopšte u ovakvom jednom svedočenju protiv mene mogli da iznosite te podatke?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tko, kada i gdje o tome postoje vrlo precizni podaci, postoje svjedoci, a moje svjedočenje je ovdje bilo ekspertno, u smislu da se pokaže gdje su pronađene žrtve, koji je broj žrtava, a ne tko, kada i gdje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ti svedoci koji kažete da postoje, evo ja ću vas držati za reč, o svemu tome imaju ikakve veze sa Srbijom i sa mnom?

SUDIJA MEJ: To nije pitanje za ovog svedoka, ovo nije pitanje na koje on treba da odgovori. Jedino o čemu on može da svedoči su stvari koje je on istražio, činjenice, koje je dobio i slično. Vi možete da mu postavljate pitanja o tome, ali ne možete da mu postavljati ovakva opšta pitanja o samom dokaznom materijalu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa to je suština pitanja, gospodine Mej. Ako ovde budete vi iznosili sve pojedinačne žrtve rata i vezivali ih za ovu lažnu tužbu, onda je to najveća besmislica. Jer kakve to ima veze sa Srbijom i sa mnom?

SUDIJA MEJ: Da, to je naravno ono šta vi želite da pokažete, to je ono o čemu ćemo mi da donesemo odluku. Međutim, mi se u ovom trenutku bavimo ovim konkretnim delom svedočenja. Možete da postavljate pitanja svedoku o tome, ali ne možete da ga ispitujete o bilo čemu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej. Idemo dalje. Vi ste na početku, gospodine Grujiću, vi ste na početku svedočenja juče govorili o bilateralnim sastancima sa predstavnicima iste takve komisije Savezne Republike Jugoslavije. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo mnogo tih sastanaka?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Bilo je izuzetno mnogo. Bilo je preko stotinu takvih sastanaka koji su održani, vezano uz ovu problematiku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospođa Uerc-Reclaf je juče insistirala na tome da su na nekim od tih sastanaka bili ne samo predstavnici Jugoslavije i Hrvatske nego su uključivani i predstavnici Republike Srpske Krajine ili Republike Srpske, nisam dobro zapisao, možda i jedni i drugi. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Upravo tako, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na koliko su takvih sastanaka bili uključeni?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Na desetke, na desetke takvih sastanaka. Ja mogu sada, ako vas to zanima, pronaći popis, pa ću vam dati točne datume i mjesta gdje su održani. Dakle, to je tako bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, nema potrebe. Samo da ustanovimo to. Dobro. Recite mi, da li ste vi shvatili pozivanje i uključivanje tih predstavnika kao stvar dobre volje i rešavanja humanitarnog problema, zašta su bile formirane komisije za obe strane ili kao nekakvu, kako vam se sugerira ovde sa druge strane, nekakvu koordinirajuću ulogu takve Komisije Savezne Republike Jugoslavije?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Koordinirajuća uloga je nesporna bila, ja vam mogu i detalje iznijeti oko toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu, to vi tvrdite. Vrlo dobro, vi smatrate da je ta uloga koordinirajuća.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Gledajte, gospodine Miloševiću. Ako sam ja dogovorio oslobađanje zatvorenika sa područja Republike Srpske Krajine koji se nalaze tu u zatvoru sa predstavnicima Savezne Republike Jugoslavije, onda je tu evidentno da se radi o koordiniranoj akciji ili ako sam dogovorio pronalaženje nestale osobe na području Bosne sa tom komisijom. Dakle, to je definitivno da je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pa gospodine Grujiću, ako vi sami kažete da na tom sastanku prisustvuje predstavnik iste takve komisije iz Srpske Krajine ili iz Republike Srpske, onda se pretpostavlja da ste se to dogovorili sa tim predstavnikom valjda, a ne sa predstavnikom zemlje u kojoj nisu ti zatvorenici. Je li tako ili ne?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne. Dakle, ja ponovo tvrdim, dogovorio sam radnje za oslobađanje ili pronalaženje nestale osobe, ako hoćete konkretno, sa gospodinom Pavlom Todorovićem za pronalaženje osobe na području Bosne, odnosno konkretno pilota Perešina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, zar nije to dobra volja i pomoć Todorovića koji je bio ministar zdravlja, koliko se sećam, da vam pomogne kod vlasti Republike Srpske da se traži pilot? Kako bi inače on to mogao da radi?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Poštujem, poštujem dobru volju, ali mi govorimo ovdje o nadležnosti i o stvarnom stanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Na tu ćemo nadležnost odmah doći, samo mi razjasnite jedno pitanje. Da li sam ja dobro razumeo da su svi zarobljenici koji su se zatekli na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije poticali iz vremena sukoba sa JNA? Znači iz 1991. godine i početka 1992. godine, kad je bio veliki sukob hrvatskih snaga sa JNA na širokom frontu, širom Hrvatske.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Bilo je i kasnijih zarobljavanja i zatvorenika koji su bili na području Savezne Republike Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hoćete da kažete da je bilo i zarobljavanja koja nije izvršila JNA, dok je postojala JNA na celoj teritoriji Jugoslavije pa su se oni našli u SRJ?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A imate li za to nekakav spisak?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Imamo, evo odmah ću vam reći ime. Recimo Vanin Zlatko je zarobljen u vezi sa oružanim sukobima u pograničnom području između Mađarske (Hungary) i Jugoslavije, bio je u Vojnom istražnom zatvoru u Beogradu. Nakon toga je prebačen na područje Krajine odnosno Knina odakle je oslobođen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, nismo se dobro razumeli. Ja sam pitao da li je neko ko nije zarobljen u sukobima sa vojskom, sa JNA se našao kao zarobljenik na području Savezne Republike Jugoslavije?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: No, pa tog čovjeka nije zarobila, konkretno tog čovjeka nije zarobila JNA nego ga je zarobila...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Policija, verovatno na granici.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Policija. Ne na granici, u međugraničnom prolazu je...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa Jugoslavijom.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Sa Jugoslavijom. A isto tako, a isto tako, dakle, ima takvih primjera još jako puno, i ti ljudi su bili, dakle od strane policije zarobljeni i bili su u zatvorima na području Jugoslavije, odakle su čak i razmjenjivani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako su zatvoreni od strane vojske ili policije Jugoslavije, pretpostavljam da su bili, morali biti zatvoreni na teritoriji Jugoslavije. Ili dok je JNA bila na celoj teritoriji nekadašnje Jugoslavije, zatvoreni od strane JNA kao ratni zarobljenici. Je li tako ili nije?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne znam čija je nadležnost u to vrijeme bila, dakle, niti je to predmet mojeg svjedočenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, dobro.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mogu govoriti o tome da su ti ljudi bili u objektu, što sam i rekao, koji se nalazi na teritoriji Jugoslavije, odnosno Srbije, odnosno Crne Gore, da je taj broj tamo bio zatvoren, a o nadležnostima ne mogu razgovarati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim je li, jesu li to oni koji su zarobljeni od strane JNA tokom sukoba?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne samo JNA nego i paravojnih formacija na teritoriji Republike Hrvatske, dakle od strane paravojnih formacija pa su se našli u zatvorima na teritoriji Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to ćemo, to ćemo razjasniti do kraja. Dakle, vi kažete da je Jugoslavija, odnosno njena komisija imala koordinirajuću ulogu u razmeni. A recite mi, da li ste tu koordinirajuću ulogu ili bilo kakvu ulogu Komisije SRJ smatrali izrazom kooperativnosti ili nekakvom drugom aktivnošću? Izrazom kooperativnosti da se pomogne da se reše ovi humanitarni problemi ili ste je smatrali nekakvom drugom aktivnošću?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, u svakom slučaju ja sam rekao da sam pozdravio svaku kooperativnost koja je išla u prilog pomaganju i oslobađanju i pronalaženju tih ljudi. Ali isto tako sam rekao da je dominantnu ulogu, koordinirajuću ulogu u najmanjem smislu imala komisija Savezne Republike Jugoslavije u odnosu na komisije iz Republike Srpske i u odnosu na komisiju koja je tada egzistirala na okupiranim područjima Hrvatske, odnosno komisiju takozvane Republike Srpske Krajine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vrlo dobro, gospodine Grujiću. E sada mi recite da li je vaša Komisija, znači komisija na čijem ste vi čelu bili, za zatočene i nestale imala iste takve aktivnosti i veoma često zastupala interese komisija Hrvata sa područja Bosne i Hercegovine?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Mi smo imali suradnju sa komisijama sa područja Bosne, kako sa komisijom bošnjačkom tako i sa komisijom tadašnje Herceg-Bosne, i ta suradnja je bila, dakle, na razini suradnje, ali nikad nismo istupali u smislu da je Republika Hrvatska mogla nešto napraviti vezano uz zatočenike na području Bosne, u vrijeme dok sam ja obavljao taj posao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, gospodine Grujiću. Da li vam je poznato pismo koje ste upravo vi potpisali kao predsjednik Komisije za zatočene i nestale, kojim ste se obratili Komisiji za razmenu zarobljenika u Sarajevu kojom je predsjedavao Bulajić, čovek po imenu Bulajić, 28. juna 1993. godine?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne znam o čemu se radi. Dakle, ja sam razmjenio dosta, dosta dokumenata sa predstavnicima komisija i Republike Srpske i Republike Srpske Krajine i Jugoslavije, a isto tako i komisija federacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kažete u tački 1 tog pisma: "Na popisu se nalazi veliki broj osoba za koje Republika Hrvatska nije istakla traženje", 108 u zagradi, "u odnosu na njih zatražili smo odgovarajuću potvrdu i mišljenje Komisije HVO iz Herceg-Bosne". Znači, vi tražite potvrdu i mišljenje da biste dalje postupali. Dakle, vi koordinirate taj posao. "Nakon toga ćemo moći utvrditi naš definitivan stav, posebno u odnosu na status tih osoba", i tako dalje, "i pravodobno vas izvestiti". To je vaše pismo, gospodine Grujiću, 28. lipnja u kome nesumnjivo tražite potvrdu i mišljenje komisije Herceg-Bosne da biste vi vodili posao na njihovoj razmeni. Je li to sporno ili nije, gospodine Grujiću?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Mislim da ne stoje tako...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Samo trenutak, gospodine Grujiću. Svedok bi trebalo da vidi pismo, ne može toga da se seća, mora da ima priliku da pogleda i da onda tek komentariše. Dakle, zamoliću da to predate poslužitelju, ako želite da od njega dobijete komentar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre svega, da li je to sporno ili nije, gospodine Grujiću?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Kažem, moram pogledati najprije.

SUDIJA MEJ: Dozvolite mu da pogleda.

SVEDOK GRUJIĆ: Ako dozvolite i ako moramo razgovarati o ovom djelu, bilo bi jako dobro da se pročita cjelo pismo, jer ovo što je gospodin Milošević citirao izvučeno je iz konteksta pisma...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je cela tačka 1.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: I jasno je, dakle, jasno je da sam ja poslao taj dopis, ali je...

SUDIJA MEJ: Samo nam recite o čemu se radi, kao prvo, dakle o čemu je pismo, a onda se možete pozabaviti konkretnim delovima u vezi sa kojima je gospodin Milošević postavljao pitanja.

SVEDOK GRUJIĆ: Pa radi se o sljedećem. Predsjednik komisije na pregovorima u Novskoj, Republike Srpske je predao popis osoba koje se nalaze u zatvorima na području Bosne. Taj popis, kada smo analizirali, utvrdili smo da se na tom popisu nalaze osobe koje nisu predmet interesa Republike Hrvatske, a da osobe koje su interes Republike Hrvatske se ne nalaze na tom popisu zatvorenih osoba. I upravo zato sam ja poslao dopis gospodinu Bulajiću gdje sam ga upozorio na te činjenice, sa tim da sam u tom dopisu naveo ovo što je gospodin Milošević pročitao, "da ću popis poslati Komisiji Herceg-Bosne", odnosno HVO da oni vide da li se netko od traženih osoba sa njihovog popisa nalazi na dostavljenom nam popisu, pa da se tada može preći u daljnje dogovore. Znači, ako su osobe na popisu koje nisu predmet interesa Republike Hrvatske, što ja ovdje izričito kažem, znači o njima ne mogu ni razgovarati, nego usmjeravam na Komisiju Herceg-Bosne. A da sam ja, dakle taj koji koordinira, ne koordinira nego vodi taj posao za račun Herceg-Bosne, onda ja to ne bih ni pisao gospodinu Bulajiću, niti ga usmjeravao na komisiju Herceg-Bosne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Grujiću, koliko ja sam zapamtio jer tekst je pred vama, vi kažete da ćete moći da po tome postupite tek pošto se konsultujete i dobijete odgovarajuću potvrdu i mišljenje HVO-a iz Herceg-Bosne. Evo pročitajte glasno celu tu tačku 1, pročitajte glasno celu tačku 1.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja bih pročitao, gospodine Miloševiću, cijeli dopis, ako je potrebno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa nije potrebno, nemam ja vremena da čitamo sve dopise, imam ovde više dopisa.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Znam, ali ne možete iz konteksta izvaditi nešta i tvrditi nešta što ne stoji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije iz konteksta, to je cela tačka 1.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Je, a prethodno ste zaboravili reći...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gde govorite da, kada dobijete odgovarajuću potvrdu i mišljenje, dakle oni vama daju potvrdu i mišljenje da biste vi odlučili o tome. I to piše, i to je tačka 1, vašeg pisma. Molim vas, stavite to kao dokazni predmet, lako ćete moći da utvrdite šta piše u pismu.

SUDIJA MEJ: U redu. Možda da to predamo ovde i da se dodeli broj dokaznog predmeta. Samo trenutak, prvo da dobijemo broj dokaznog predmeta za ovo.

sekretar: To će biti dokazni predmet Odbrane broj 107.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, gospodine Grujiću, šta je loše u tome kada Komisija za razmenu SRJ, ako je ponekad zastupala interese komisija Republike Srpske i Republike Srpske Krajine, kada je i vaša Komisija to isto radila, zastupala interese Komisije Herceg-Bosne? Šta ima loše u tome?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne radi se o zastupanju interesa nego se radi o tome koliki je utjecaj na ostale komisije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa valjda je u tim komisijama, gospodine Grujiću, svako želeo da ispolji što veći uticaj, da se ljudi razmene i da se olakšaju posledice toga rata, da se ljudima pomogne. Pretpostavljam da su to sve te komisije radile, i radile na sličan način. Je li tako ili nije?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne znam. Postavite pitanje. Ne znam što želite reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su sve komisije, svaka na svojoj strani nastojala da ljudima pomognu i da u saradnji sa drugom stranom obavi svoj zadatak?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja znam za svoju Komisiju da je imala namjeru pomoći ljudima, ali ne mogu govoriti o drugim komisijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno da ste na mestu predsednika Komisije zamenili Josipa Karduma? Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo sad vas pitam, zar nije potvrda iste takve prakse vaše Komisije i tekst sadržan u stavu 2 i 3 pisma koje je vaša Komisija uputila Komisiji za razmenu zarobljenika u Banja Luci, u kome kažete da ukoliko neka osoba koju je tražila vaša Komisija bude oslobođena u okviru neke druge akcije oslobađanja, smatraće se da je obaveza ispunjena i prema vama. Evo, to je pismo Komisiji za razmenu zarobljenika, pa ima: "Zarobljene u vlasti Republike Hrvatske koje predlažemo u razmenu, zarobljenici čije oslobođenje traži Republika Hrvatska" i onda kaže na kraju "smatramo da ovakve razmene trebaju biti dopuna i razrada postignutih sporazuma iz Ženeve (Geneva) i Budimpešte (Budapest), ističemo da ukoliko osobu koju tražimo oslobodite u okviru neke druge akcije oslobađanja, smatramo da ste obavezu ispunili prema nama, a mi našu obavezu zbog toga ne možemo umanjivati, uz uvjet da se isti princip obostrano primenjuje". Da li i to pokazuje da je pravljena ta koordinacija?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da ovdje...

SUDIJA MEJ: Dajte svedoku pismo. Dajte da svedok vidi pismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ako ovako sporo budemo radili, onda će vreme jako brzo da ode.

SVEDOK GRUJIĆ: Dozvolite, ja moram pročitati dokument koji ste dali i upravo ovo što sam sada pročitao, dakle govori da je Komisija iz Hrvatske uputila pismo Komisiji za razmjenu zarobljenika u Banja Luku, gdje ističe zadovoljstvo ponuđenom razmjenom i informacijama. Dakle, kaže se da: "Informacije kojima raspolaže ta Komisija ukazuju na to da neće doći do oslobađanja zarobljenika iz drugih logora u Bosni, što je dogovoreno u Ženevi", te predlažu da se oslobode sljedeći zarobljenici, pa se navode imena zarobljenika. I tu ja ne vidim ništa sporno, dakle...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to vaše pismo?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: To je Josip Kardum potpisao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, pismo predsednika vaše Komisije.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je. Tako je. Ja ne vidim ništa, ni jedan razlog šta je tu sporno, tu nema nikakvog, nikakvog, ovaj...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li ima ili nema, da ne cenimo. Je li to vaše pismo?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da, to je moje pismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da idemo dalje. Molim vas, objasnite mi...

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Radi se o...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Objasnite mi, objasnite mi ... Možete da ga date, gospodine Mej, ako ste raspoloženi, pa da idemo dalje.

SUDIJA MEJ: Koji je broj?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste maločas rekli da...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak da dobijemo broj.

sekretar: To je dokazni predmet Odbrane broj 108.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste maločas pominjali kako su neki ljudi bili u, pomenuli ste jednog čoveka koji je bio u Beogradu, pa se posle našao u Kninu, na šta ćemo doći kasnije, da li znate da objasnite kako su se Srbi sa područja Bosne i Hercegovine nalazili u logorima na području Republike Hrvatske?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Morate konkretno reći o čemu se radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznata pojava da se Srbi iz Bosne i Hercegovine nalaze u logorima Republike Hrvatske? Kako se desilo da oni dođu u logor Republike Hrvatske, Srbin iz Bosne i Hercegovine?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pa ima raznoraznih mogućnosti. Ali, dakle, recite o čemu se radi konkretno, da mogu odgovoriti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, da li vam je poznato da se na spisku zarobljenih Srba predviđenih za razmenu koji ste kao prilog vašem pismu dostavili Komisiji za razmenu zarobljenika, 2. jula 1993. godine nalazi jedan broj zatočenih Srba sa područja BiH-a? Da li to znate?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pazite, ja ne znam gdje su ti ljudi zarobljeni. Dakle, oni mogu biti, imati državljanstvo, prebivalište, boravište na području Bosne ili Jugoslavije, ali gdje je mjesto njihovog zarobljavanja, ja o tome ne mogu suditi, jer ne znam. Prema tome, ako su oni se nalazili u zatvoru ili logoru, oni su zarobljeni negdje u vezi sa oružanim sukobom i prema tome, moj posao je bio da te ljude razmjenim, odnosno oslobodim. A pod kojim okolnostima su oni došli u zatvor, ja to ne znam niti sam ja to mogao znati, niti ja o tome mogu govoriti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda taj spisak da vam ne dajem pošto vi ne dovodite u pitanje da su to bili državljani Bosne i Hercegovine koji su se nalazili u logorima u Hrvatskoj?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: U svakom slučaju bih ja to morao vidjeti, da vidim o čemu se radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo vam ga spisak zarobljenika u vlasti Republike Hrvatske obuhvaćenih razmenom, prilog 1, uz to vaše pismo koje ste pisali 2. jula 1993. godine, pa se vidi gde su ti ljudi zarobljeni. Evo, pogledajte ako hoćete.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da, iz ovog popisa ja ne vidim niti gdje je zarobljen niti čiji je državljanin, ništa osim imena i prezimena i datuma rođenja ne postoji...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo da požurimo gospodine, da požurimo, gospodine Grujiću. Da li je tačno da u pregovorima koje ste vodili prilikom razmene sa predstavnicima Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske nisu učestvovali predstavnici SRJ niti su bilo koga ovlastili da u njihovo ime pregovara? Je li tako ili nije?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Samo malo. Rekli ste da li su učestvovali?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Da li su učestvovali predstavnici Savezne Republike Jugoslavije i da li su bilo koga ovlastili da u njihovo ime pregovara?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pa ja koliko se sjećam, recimo konkretno znam u Bočju su bili predstavnici, a Bočac je u Bosni, predstavnici Savezne Republike Jugoslavije kada su vođeni razgovori i pregovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa dobro. Onda ću da vam citiram opet pismo 2. srpanj 1993. godine, tačka 3, da preskočim nerelevantno za

ovo šta tvrdim, ja kažem nisu, vi kažete jesu. Tačka 3 kaže: "Te sobzirom na to, kao i na činjenicu da u dosadašnjim kontaktima nisu sudjelovali predstavnici komisije iz Beograda niti su ovlastili bilo koga da u njihovo ime p r e g o v a r a, slobodni smo istaknuti još i sledeće", i onda ističete razne druge stvari, ali sve sa ovim razlogom da nisu učestvovali predstavnici iz Beograda niti su ovlastili bilo koga da u njihovo ime pregovara. Vi tvrdite suprotno. A onda na kraju u tački 5 se kaže takođe: "Obzirom da ne znamo tačno koga treba dovesti, odnosno prihvatiti u Novskoj, odnosno u Livnu predlažemo da se razmena u pogledu onih osoba koje se nalaze u vlasti Republike Hrvatske i koje Republika Hrvatska traži održi u utorak 6. jula 1993. godine u 12.00. Napominjemo da nemamo ništa protiv da se u nedelju u Livnu održi razmena u pogledu onih zarobljenika koji su obuhvaćeni dogovorom između vaše komisije i komisije Hrvatske Zajednice Herceg-Bosna". Dakle, tu je i ovo drugo pitanje koje govori o vašoj koordinirajućoj ulozi za Herceg-Bosnu. Ovo prvo se nalazi na prvoj strani ovog pisma, a ovo drugo na drugoj strani ovog pisma, pa pošto neću da delim pismo na ta dva pitanja, evo ja vam ga dajem u celini. A možete da skrenete sebi pažnju na ovo, da na početku se kaže: "Sobzirom na činjenicu da nisu sudelovali predstavnici Komisije Srba, komisije iz Beograda niti su ovlastili bilo koga da u njihovo ime pregovara", to vi konstatujete. A ovo drugo pitanje koje ću vam tek postaviti odnosi se na ovo da vi organizujete razmenu u Livnu, Herceg-Bosna i tako dalje. I opet je za komisiju potpisao vaš prethodnik Josip Kardum. Evo pogledajte samo da li je to vaše pismo, pa da idemo dalje. Pošto ima transkript, potpuno je sigurno da nema spora, da li sam ispravno citirao. Dakle, gospodine Grujiću, da li je nesporno da se vaša Komisija, dakle Komisija Republike Hrvatske angažovala na razmeni zatočenika na području Bosne i Hercegovine?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: To je jasno, jer smo imali velik broj zatočenika koji su zatočeni bili u logorima na području Bosne i to nije ništa sporno. Znači tražile su se mogućnosti za njihovo oslobađanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali moje preciziranje glasi da li je sporno da je vaša komisija tom prilikom obavila pregovore u ime komisije Herceg-Bosne, dakle komisije hrvatske zajednice na području Bosne i Hercegovine?
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne radi se o pregovaranju u njihovo ime nego se radilo o njihovoj pomoći oko prihvaćanja zatočenika na tom području.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Grujiću, ne bih uopšte insistirao na tome da juče gospođa Uerc-Reclaf nije insistirala na takvoj praksi u vašim komuniciranjima sa komisijom Savezne Republike Jugoslavije koju smatra verovatno negativnom, pa nastojim da se bar malo ravnoteže uhvati u svom ovom nastojanju koje ima, da sve šta se dešava u Jugoslaviji bude negativno. Prema tome, vi ste videli u drugom delu pisma upravo to, dakle da vaša komisija organizuje razmenu u Livnu, to vam je Herceg-Bosna, je li tako, i radi se o zarobljenicima Herceg-Bosne i zarobljenicima sa druge strane muslimanske federacije.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Vidite, mora se znati da nije bilo moguće ostvariti razmjenu na području između Republike Srpske i Republike Hrvatske zbog ratnog djelovanja. Vi znate da je tuda išao koridor uz Savu i da je to bilo nemoguće. Razmjena zatvorenika mogla se isključivo obaviti na tom južnom djelu, gdje su zatvorenici iz Republike Srpske prebacivani na teritorij Herceg-Bosne i svi koji su građani Republike Hrvatske bili su tada transportirani za Hrvatsku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Grujiću, nemojte molim vas da to govorite, pa posle vas ide svedokinja koja govori o vremenu u kome su ratni sukobi između Hrvata i Muslimana u Bosni i Hercegovini. Upravo posle vas ide svedokinja koja o tome govori. Prema tome, vreme 6. juna 1993. godine je vreme sukoba Muslimana i Hrvata u Bosni i Hercegovini. Da li je sporno...

SUDIJA MEJ: Šta je pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je sporno da su predstavnici hrvatske vojske bili na teritoriji Bosne i Hercegovine, gospodine Grujiću?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Mislim da nije sporno to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro...

SUDIJA KVON: Pre nego što nastavite, recite nam šta želite da uradimo sa ovim predmetom, sa ovim pismom. Da li želite da se uvede kao dokazni predmet ili da vam ga vratimo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, treba da se uvede jer potvrđuje ovo šta sam tvrdio, jer to potpuno pobija ono što je gospođa Uerc-Reclaf nastojala da imputira jugoslovenskoj strani. A da li je tačno da je vaša Komisija veoma često mimo ostvarenih dogovora krila...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Pre nego što nastavimo, treba nam broj dokaznog predmeta.

sekretar: To je dokazni predmet Odbrane broj 109.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo mi kratko odgovorite sa da ili ne, meni je odgovor dovoljan. Samo vas pitam da li je tačno da je vaša Komisija veoma često mimo ostvarenih dogovora krila zarobljenike, naročito pripadnike JNA koje je trebalo razmeniti? Da ili ne?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Mislim, morate biti malo konkretniji. Kako mislite da li je komisija krila? U kom smislu Komisija može kriti?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prećutkivala da postoje ti zarobljenici, uskraćivala informaciju drugoj strani o zarobljenicima, dakle skrivala.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Vrlo kratko, gospodine Miloševiću, ću vam odgovoriti. Svi zatočenici koji su se nalazili u Republici Hrvatskoj u mom mandatu zasigurno su bili registrirani od strane Međunarodnog komiteta crvenog križa, a to znači da su mogli razmjeniti obiteljsku poruku sa članovima svoje obitelji, bez obzira gdje se obitelj nalazila, a to znači da su znali da se nalaze u zatvoru. Prema tome, to je mehanizam kako smo i mi dolazili do podataka da su neki ljudi u zatvoru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa, dobro. Da li je tačno da je vaša Komisija 22. i 23. jula 1992. godine vodila razgovore sa Komisijom za razmenu Savezne Republike Jugoslavije u Subotici?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne mogu potvrditi taj podatak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa postoji zapisnik o tome.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ali ja ga nemam, dakle ja nisam učestvo-
vao. Vi ste vidjeli od kada sam ja na toj dužnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li vam je poznato, gospo-
dine Grujiću, da je tada na vašem spisku nedostajao veliki broj pripadnika
JNA, iako su predstavnici Međunarodnog komiteta crvenog krsta i neki
oslobođeni pripadnici JNA tvrdili da se u logorima Hrvatske nalazi veliki
broj zarobljenika, pripadnika JNA? Govorim to kao dokaz ovoj tvrdnji da se
skrivao broj zarobljenih i da ih nisu hteli dati, iako je bio poznat
Međunarodnom crvenom krstu i svedočili su o tome pripadnici JNA,
zatvoreni.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da to ne može tako biti. Naime,
svi zatvorenici koji su registrirani od Međunarodnog komiteta crvenog
križa, znači oni su evidentirani, a mi danas imamo izvješća od
Međunarodnog komiteta crvenog križa da na teritoriji Republike Hrvatske
nema onih zatvorenika koji su bili registrirani, a nisu oslobođeni, dok na
drugim teritorijama bivše Jugoslavije postoje takvi zabilježeni događaji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo imam ovde pismo. Savezna
Republika Jugoslavija, Ministarstvo odbrane, Komisija za razmenu
zarobljenika, upućeno pismo Prvom krajiškom korpusu u kome piše: "U pri-
logu akta dostavljamo vam spisak..."

prevodioci: Molimo vas da čitate sporije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Koji nam je uručila Hrvatska vladina
delegacija za vreme razgovora u Subotici 22. i 23. jula 1992. godine. Za
ovaj spisak hrvatska strana tvrdi da je konačan i potpun. Međutim, nakon
naše analize tog spiska došli smo do zaključka da se na njemu veliki broj
zarobljenika, pripadnika VJ i civila koje mi tražimo ne nalazi", dakle, ne
nalazi. "Među njima je veliki broj i onih koji su viđeni od Međunarodnog
komiteta crvenog krsta, oslobođenih lica i rodbine". Da li vam to nešto
potvrđuje ili ne, gospodine Grujiću?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da li je moguće da vidim taj dopis?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Daću vam ga samo malo kasnije, samo
da jednu stvar još raspravimo. Vi ste juče tvrdili kako je bojnič HV Tole
Žarko bio najpre zatočen u SRJ, pa potom prebačen u Knin, je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja uopće nisam govorio o gospodinu Toli Žarku tijekom svog svjedočenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa govorite o čoveku koji je uhvaćen, koji je bio zarobljen tamo pa prebačen u Knin.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ali ne radi se o gospodinu Toli Žarku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nego o kome se radi?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja bih sad morao pogledati popise koje sam rekao pa ću vam reći ta imena, ali se sigurno ne radi o gospodinu Toli Žarku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ovde imam u ovom pismu generala Radinovića da je upravo taj vaš građanin uhapšen na području SRJ, nije bio ni u kakvim borbenim dejstvima, da je kod sebe imao falsifikovanu putnu ispravu sa kojom je u SRJ došao iz Češke (Czech Republic), da je u zatvoru u SRJ boravio kao običan kriminalac, a ne kao ratni zarobljenik i da je isporučen Republici Srpskoj Krajini iz razloga što su ga vlasti RSK tražile zbog počinjenih ratnih zločina na području Krajine, tačnije na području Slunja odakle je inače Tole, gde je rođen. I evo šta piše u ovom pismu generala Radinovića: "U vezi zarobljenog pripadnika HV, bojnika Tole Žarka i njegove pratnje obaveštavamo vas da su oni po našim saznanjima u zatvoru u Kninu i da su u nadležnosti Republike Srpske Krajine. Molimo vas da ostvarite kontakte sa nadležnim organima u Kninu u vezi moguće razmene Tole Žarka i njegove pratnje". Ako vas interesuje, možete da vidite.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da, želio bih pogledati to pismo.

SUDIJA MEJ: Možete li da nam pomognete oko toga?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Možete prvo da pročitate ovaj kraj koji govori upravo o onome nedostajućem popisu koji ste im uskratili, a onda i ovo šta se odnosi na ovog konkretnog čoveka.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da. Mogu komentirati ovo pismo. Dakle, pismo upućuje Savezna Republika Jugoslavija, Ministarstvo obrane Prvom krajiškom korpusu, znači u Bosni, Komisiji za razmjenu zarobljenika. Dakle, Savezna Republika Jugoslavija piše krajiškom korpusu. U pismu govore da su, da imaju saznanja, dakle da je zarobljen izvjesni Tole Žarko, o kojem mi nismo razgovarali ovdje, niti je bilo ikakve riječi o njemu, i da se isti nalazi

na vlasti Republike Srpske Krajine i upućuju na daljnje kontakte za razmjenu. Dakle, Ministarstvo obrane, Komisija za razmjenu zarobljenika upućuje Prvi krajiški korpus da poduzme radnje za razmjenu. I dalje kaže da dostavljaju popis zarobljenika koji je uručen od Komisije iz Hrvatske. Dakle, na svim razgovorima razmjenjivani su trenutni i aktuelni popisi zarobljenika kako bi došlo do određenih razmjena. To ne znači da su se svi zarobljenici morali nalaziti na tim popisima. Svi registrirani zarobljenici normalno je da su se, da su ulazili u takve popise, ali ovde se govori da su oni, dakle govori se da je Ministarstvo obrane analiziralo dostavljeni popis i na temelju njihovih saznanja, bez ikakvog argumenta govore da ima veći broj ljudi. Pa i mi smo stalno analizirali popise i na temelju analiza tvrdili da se negdje nalazi neki zatočenik. To je jedan od puteva utvrđivanja gdje se nalazi zatočenik, da li je on uopće zatočen, ali iz ovog dopisa se ne vidi niti jedan argument da je, izuzev toga da su analizirali popis, drugi argument je da je to odnos između Jugoslavije i Bosne. Dakle, to je dopis koji to potvrđuje, taj odnos o kojem smo ranije govorili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Možemo li da nastavimo?

SUDIJA MEJ: Da li želite da se ovo uvede kao dokazni predmet, ovo pismo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, da.

SUDIJA MEJ: Molim da dobijemo broj.

sekretar: Ovo je dokazni predmet Odbrane broj 110.

SUDIJA MEJ: Ovo je možda zgodan trenutak da napravimo pauzu. Gospodine Grujiću, molim vas da se vratite za 20 minuta da završite svoje svedočenje. Gospođu Uerc-Reclaf, palo mi je na pamet da bi možda bilo zgodno da raspravljamo o svedocima o Vukovaru po Pravilu 92bis, i to bi mogli da uradimo posle ovog svedoka, pre nego što pređemo na sledećeg. Bilo bi dobro da obavimo nešto od toga ove nedelje, pre nego što pređemo na sledećeg svedoka.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ima još jedno pitanje kojim treba da se pozabavimo danas, sobzirom na činjenicu da imamo pauzu od tri dana. To se odnosi na najnoviji podnesak u vezi sa ambasadorom Galbraithom (Peter Galbraith).

SUDIJA MEJ: Mi to još nismo dobili.

PRIJATELJ SUDA KEJ: To je u sistemu, a vi se verovatno sećate da je gospodin Najs (Nice) to pomenuo juče na otvorenoj sednici, sa datumom za koji je zainteresovano Tužilaštvo.

SUDIJA MEJ: Time možemo da se pozabavimo.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, samo još jedno dodatno pitanje.

SUDIJA MEJ: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Mi smo predvideli dva svedoka u vezi sa kojima nisu donešene odluke. To su dva svedoka za sledeću nedelju. To je svedokinja Baća, za koju želimo da bude zamena za Franića i takođe svedok Ruso (Rousseau).

SUDIJA MEJ: Možemo da se pozabavimo sa Rusoom, a za Baću nisam sasvim siguran. Dajte da sada napravimo pauzu.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Grujiću, sobzirom da smo upravo primetili da nije sporno da su hrvatske oružane snage bile na teritoriji Bosne i Hercegovine, da li možda znate koliko je srpskih zatvorenika, zarobljenika koji su držani u Odžaku, to je na teritoriji Bosne i Hercegovine, koliko njih je posle jula 1992. godine prebačeno u Hrvatsku i smešteno po logorima u Hrvatskoj?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne bih znao odgovoriti na to pitanje, takav podatak nemam. Ja sam ranije rekao da ja ne raspolazem podacima, niti mogu svjedočiti o tome gdje je tko zarobljen nego mogu svjedočiti o tome gdje je i kada je netko oslobođen iz tih zatvora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali sada da se pozabavimo ciframa koje ste vi dali, no pre toga da vas podsetim, na sednici Sabora Hrvatske 15. januara 1996. godine pokojni predsednik Franjo Tuđman izneo je podatke da je bilo 10.668 poginulih i 2.915 nestalih. Kasnije su ti podaci nešto korigovani tako da je zbir poginulih i nestalih nešto smanjen, odnosno zbir poginulih se nešto povećao, a zbir nestalih drastično smanjen, ali ukupan broj je nešto smanjen, pa se došlo do procenta poginulih i nestalih u odnosu na broj stanovnika hrvatske nacionalnosti 0,35 posto. Vi se toga sećate, pretpostavljam, imate te podatke?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da nije opravdano stavljati u takve postotke i zbrajati kruške i jabuke. Nestali i poginuli ne mogu ući u jednu kategoriju i kažem da to nije opravdan način. A što se tiče brojeva, brojevi se i poginulih i nestalih mjenjaju u određenim razdobljima zavisno, dakle o tome koji broj nestalih se pronađe, koji broj masovnih grobnica se pronađe. Dakle, razlika, vremenska razlika je vrlo bitna vezana uz te podatke. A što se tiče podataka koje sam ja iznio ovdje na svjedočenju, ja apsolutno stojim iza njih. Iza svakog broja koji sam rekao stoji ime i prezime i personalni podaci, bilo da se radi o nestalim osobama kategoriji, bilo da se radi o poginulim osobama, znači to su podaci kojima raspolaže moj ured i ja iza njih stojim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U svakom slučaju, gospodine Grujiću, ako odbacimo broj nestalih da se ne sabira sa brojem poginulih onda je svakako procenat i manji od ovoga 0,35 posto. A recite mi molim vas, prvo da jedno pitanje razjasnimo. Od toga broja poginulih o kome vi svedočite, to je 11.800 i pomozite mi samo koliko ste rekli, 11.834 poginulih, da li, to je ukupno poginulih Hrvata, je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne. To je ukupan broj poginulih osoba bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost isključujući, dakle osobe koje su smrtno stradale nakon 1995. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li su i koliki je broj u okviru ovih poginulih, pripadnika hrvatskih oružanih snaga, Zbora narodne garde i HVO-a koji su poginuli u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ovdje se ne radi o osobama i pripadnicima HVO-a.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Radi se isključivo o teritoriji, dakle, vjerovatno zato imate drukčije podatke, ovdje su podaci izneseni isključivo za teritorij Republike Hrvatske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi tvrdite da se među ovih, u ovom broju od 11.800 ne nalaze pripadnici hrvatskih oružanih snaga poginuli na teritoriji Bosne i Hercegovine?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Držim da je tako. Nije, eventualno greška bi, moguća je, ali sumnjam da se može naći uopće. Sumnjam da se može naći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako se vode poginuli pripadnici redovne hrvatske vojske na teritoriji Bosne i Hercegovine ili poginuli pripadnici Zbora narodne garde na teritoriji Bosne i Hercegovine? Dakle, pripadnici hrvatskih oružanih snaga koji su poginuli na teritoriji Bosne i Hercegovine, kako se oni vode ako nisu uključeni u ovaj broj?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Vidite, ja kad sam objašnjavao kako su nastale ove evidencije rekao sam da ministarstva, zavisno od njihove funkcije, a to znači Ministarstvo branitelja ima podatke o poginulim osobama, odnosno svim pripadnicima oružanih snaga. Sljedom toga, dakle, u vršenju ove analize iznjeti su podaci koji se odnose isključivo na teritorij Republike Hrvatske. Ja o podacima vezanim uz poginule na području Bosne ne raspolazem. Ja sam iznosio podatke vezano uz teritorij Republike Hrvatske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ali ako kažete da ovaj procenat koji se nalazi negde ispod 0,35 posto znači odsto...

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne bi ja ulazio u postotke. Niti sam izlazio sa njima, niti sam računao i držim da je to pogrešan pristup.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je pogrešan ili ne, ja vas pitam da li vam je poznato da je procenat poginulih Srba daleko veći, i to nekoliko puta veći? I govorim o poginulim...

SUDIJA MEJ: Što mislite time da kažete? U čemu je relevantnost svega toga? Sve o čemu ovaj svjedok govori je broj poginulih koje je on zabeležio. Činjenica da vi imate neke druge brojeve za neke druge grupe je irelevantna. U čemu je relevantnost vaših brojeva za ovog svjedoka, čak i ako ste vi u pravu sa vašim brojevima?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Moje pitanje glasi, gospodine Mej, pošto je, ali prethodno da ga objasnim, molim vas. Gospodine Grujiću, po popisu u Hrvatskoj 1991. godine, Hrvatska je imala 4.784.265 stanovnika ...

SUDIJA MEJ: To je sve irelevantno. Ali postavim pitanje gospodinu Grujiću, u ciframa koje ste nam vi izneli, da li tamo beležite i poginule Srbe?

SVEDOK GRUJIĆ: Tako je. U tim podacima nalaze se i pripadnici srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i ja vam mogu reći, dakle, da je na tom popisu od, zabilježeno već kad su brojevi u pitanju, 6.790 osoba hrvatske nacionalnosti, a da je zabilježenih 298 osoba srpske nacionalnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi to govorite o broju poginulih, gospodine Grujiću? A da li vi znate, pošto kažete koliko, par stotina osoba srpske nacionalnosti, je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, to su oni koji su evidentirani kao poginuli na evidencijama, zvaničnim evidencijama Republike Hrvatske. Na tim evidencijama iz razumljivih razloga, dakle zato što ne postoje podaci nisu evidentirani pripadnici paravojnih formacija koji su poginuli i pokopani ranije, niti su oni mogli biti kao takvi evidentirani, jer ne postoje takvi podaci unutar Republike Hrvatske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li ste čuli za "Veritas", instituciju koja se bavi zločinima protiv čovečnosti i žrtvama na strani Srba u Hrvatskoj?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ako se ne varam, radi se o nevladinoj organizaciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li umesto toga što tu imate 200 i nešto ili 300 poginulih Srba znate da na njihovoj evidenciji koja je verifikovana stoji brojka od 6.744 ubijena?

SUDIJA MEJ: Šta znači ta cifra? Da li se ona odnosi na paramilitarce koji su poginuli u Hrvatskoj? Da li ta cifra i njih uključuje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim, pošto je gospodine Mej, ovde izgleda kod vas neka konfuzija, gospodin Grujić je direktor institucije koja se bavi poginulim, nestalim, proteranim, odnosno žrtvama rata u

Hrvatskoj. Ja govorim o Srbima, državljanima Hrvatske, pa pitam gospodina Grujića; zašto se ne bavite i Srbima, državljanima Hrvatske koji su proterani, nestali ili ubijeni?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Bavimo se i osobama srpske nacionalnosti što je evidentno, dakle iz popisa koji sam dostavio nestalih, znači svi oni koji su se prijavili uredu evidentirani su. Isto tako sve osobe srpske nacionalnosti koje su ekshumirane i identificirane su evidentirane isto tako na popisu poginulih. Ali kad govorite o brojci "Veritasa", vi ste rekli da je to 6.700, ja ne bih ulazio posebno u komentare toga. Ja imam njihova izvješća koja govore o manjem broju. Ali bez obzira na to što je broj manji, ja mogu reći da ima određenih upitnih stvari i nepouzdanosti na tom popisu. Konkretno, osobe koje su umrle prirodnom smrću nalaze se na tom popisu. Na primjer Luka Adelić, Basta Anđa, pa nadalje osobe koje su žive, na primer Ljubica Batula, Draga Borojević, Đuro Borojević. Pa naime osobe koje su nestale na području Kosova kao što su Đuro Barać u Prištini, Nikola Begović u Orahovcu. Osobe koje su nestale na području BiH-a Igor Aleksić.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ne morate da nabrajate...

SUDIJA MEJ: Dozvolite mu da završi.

SVEDOK GRUJIĆ: Dakle, osobe koje su nestale na području BiH-a kao što su Igor Aleksić, Duško Badić, Srđan Mitrović na Palama. Prema tome, ja držim, dakle zbog takvih određenosti manjkavosti da taj popis nije relevantan, ali vam mogu reći na pitanje da li se bavimo osobama srpske nacionalnosti da je upravo sada završen popis na teritoriji Srbije i Crne Gore o nestalim osobama koji smo inicirali mi iz Hrvatske, po kriterijumima iz Hrvatske, i da je isti takav popis završen na području Bosne. Prema tome, bavimo se osobama srpske nacionalnosti i to vrlo ozbiljno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Po tom načinu i metodu kojim se vi bavite, koliko ja shvatam gospodine Grujiću, vi poginule Srbe vodite sa brojkom od par stotina, a "Veritas" ih vodi više hiljada. Da li primećujete neku prilično drastičnu razliku između tih brojki ili vi tvrdite da su vaše brojke tačne?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja tvrdim da su moje brojke tačne, a razlika postoji, sad ću vam reći, zato što popis "Veritasa" se zove "Osobe poginule, nestale" i tako dalje, dakle zbrojene su sve kategorije. Osim toga,

osim manjkavosti koje sam naveo, postoji još jedna vrlo ozbiljna stvar. Razlika u brojkama je zato što su osobe koje su, ovi podaci koje sam ja iznio odnose se na podatke od 1991. godine do 1995. godine. Isto tako sam rekao da se osobe koje su smrtno stradale u vojno-redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja" vode kao poseban popis i to zato što nisu definitivno uzeti svi podaci i uzimanje tih podataka je, kao što sam rekao, u toku i pri završetku. A osim toga, kao što znate, ekshumirali smo do sada 500 takvih osoba na području Knina, Gračaca, Korenice uz prisustvo Međunarodnog kaznenog suda i prišli identifikaciji tih osoba srpske nacionalnosti, pa je samo iz Knina identificirano preko 100 osoba. Znači, bavimo se tim problemom. I kada bi...

SUDIJA MEJ: Dozvolite mi da proverim da li sam shvatio šta tačno kažete. Znači, vi kažete da popis "Veritasa" ima još jedan nedostatak. Vaš popis obuhvata ljude poginule između 1991. godine i 1995. godine, bez onih koji su poginuli u "Bljesku" i "Oluji". To ste znači vi rekli. Recite nam onda u čemu se sastoji taj nedostatak "Veritasovog" popisa u poređenju sa vašim?

SVEDOK GRUJIĆ: Ja sam govorio o razdoblju 1991. godine i 1995. godine i izneo sam te podatke. Isto tako sam rekao da ne mogu stajati iza brojki i imena svih poginulih u redarstvenim akcijama "Bljesak" i "Oluja", jer takvi podaci nisu u potpunosti sređeni.

SUDIJA MEJ: Da li kažete, ja želim da vam postavim pitanje tako da vam ne sugerišem ono šta treba da odgovorite. Ne želim da stavljam reči u vaša usta, ali važno je da razumemo šta tačno govorite. Da li vi kažete da popis "Veritasa" uključuje one poginule u "Bljesku" i "Oluji" ili ne? Želim da budem siguran.

SVEDOK GRUJIĆ: Pa popis "Veritasa" uključuje poginule u "Bljesku" i "Oluji", uzimajući i sve one druge kategorije koje sam rekao.

SUDIJA MEJ: Takođe ste rekli da ste vi radili na individualnim slučajevima u Kninu i drugde, mislim na osobe koje su ubijene u "Bljesku" i "Oluji", i da je to nekih 500 ljudi. Da li je to tačno?

SVEDOK GRUJIĆ: Tačno.

SUDIJA MEJ: Hvala. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To znači da vi tvrdite da je u Hrvatskoj ubijeno samo nekoliko stotina Srba, uključujući "Bljesak" i "Oluju"?
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Netočno, gospodine Miloševiću, ja tvrdim da ne uključujući "Bljesak", isključujući "Bljesak" i "Oluju". Ja govorim o ljudima srpske nacionalnosti koji su evidentirani kao poginuli u ovom popisu od 11.000 koji sam dostavio za razdoblje od 1991. godine do 1995. godine. Isto tako sam rekao da se na tom popisu najverovatnije ne nalaze osobe koje su bile pripadnici paravojnih formacija, jer takve podatke mi nismo imali, po logici stvari, niti ih imamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi osporavate podatak koji "Veritas" smatra verifikovanim da je 6.744 čoveka, odnosno lica srpske nacionalnosti ubijeno?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, ja sam izrazio sumnju u taj podatak zato što se na popisu ne nalaze samo ubijeni nego se nalaze i nestali, što nikako ne može biti ista kategorija. Isto zato što sam pronašao, kao što sam naveo, manjkavosti u smislu da se na popisu nalaze ljudi koji su ubijeni na području Bosne, ili na području Kosova ili su živi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa pročitali ste nekoliko, pročitali ste nekoliko imena...

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Upravo, dakle...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije to sporno, tih nekoliko imena ne čini mnogo u ovih više hiljada o kojima ja govorim. Dakle, ja govorim o više hiljada, a vi govorite o par stotina. Zbog toga vas pitam, znači vi tvrdite da je reč o par stotina, a ne o više hiljada ljudi?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Netočno. Ja tvrdim da je tih nekoliko stotina koje sam naveo u razdoblju od 1991. godine do 1995. godina, ali isto tako tvrdim da je određen broj ljudi smrtno stradao, pretežno srpske nacionalnosti, u akcijama "Bljesak" i "Oluja" a o tome je Republika Hrvatska izjavila Vijeće UN-a (UN Security Council) nakon tih akcija i radi se negdje o broju oko tisuću poginulih. Isto tako, dakle, 1.000 poginulih, oni imaju obilježena grobna mjesta, zna se gdje su pokopani i od tih 1.000, 500 smo već ekshumirali i jedan dio identificirali. Dakle, za 1.000 ljudi mogu stati iza toga da je to broj ljudi koji su smrtno stradali u "Oluji". Osim toga, postoji broj nestalih u tom razdoblju, u razdoblju akcije "Bljesak" i "Oluja" i verifikacijom Međunarodnog komiteta Crvenog križa i naših

podataka taj broj se kreće negdje, bio je u samom startu 1.200, sada je sišao na 800. Da bi potvrdili te podatke, upravo smo proveli anketiranje na teritoriji Srbije i Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Podaci ukazuju na broj od oko 800.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. To je ono šta vi tvrdite. Dakle, vi tvrdite da ova cifra od više hiljada ubijenih Srba nije tačna?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja sam vrlo jasno rekao što mislim o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, molim vas da nam nešto razjasnite. Koji su datumi "Veritasovog" popisa? Koje datume obuhvata popis tih poginulih?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemam datum, ali je ovo ažuran izveštaj koji sam ja dobio upravo povodom ovog svedoka i mogu da vam dostavim njihov zvanični izveštaj i reč je o 6.744, po njihovoj verifikovanoj evidenciji.

SUDIJA MEJ: Ali trebaju nam datumi, dakle moramo da znamo datume smrti. Gospodine Grujiću, pre nego što ostavimo ovu temu, recite nam još nešto o pripadnicima paravojnih formacija. Vi ste rekli da vi niste uključili pripadnike paravojnih formacija koji su ranije poginuli i pokopani. Mislim da ste to rekli, barem sam tako dobio prevod. Možete li da nam to razjasnite? Možete li da nam kažete kakva je tačno situacija sa paravojnim formacijama?

SVEDOK GRUJIĆ: Po logici stvari nismo mogli imati takvu informaciju. Znači, većina tih osoba, pripadnika paravojnih formacija pokopani su od strane pripadnika paravojnih formacija.

SUDIJA MEJ: Da, da. Znači, vi o tome niste imali informacija?

SVEDOK GRUJIĆ: Ne, nisam.

SUDIJA MEJ: Hvala. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi Srpsku Vojsku Krajine smatrali paravojnom formacijom?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Jasna stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Jasna stvar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, dobro. To je inače vojska sa kojom ste pregovarali, razmenjivali i tako dalje, ali ste je smatrali paravojnom formacijom.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja koliko znam, to je bio okupirani dio teritorije Republike Hrvatske, ali ja se ne bih upuštao u diskusiju oko toga, dakle to nije predmet mog svjedočenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro gospodine Grujiću, vi tvrdite da su Srbi okupirali deo teritorije na kome su oni živeli?

SUDIJA MEJ: Ne, ne. To nije deo njegovog iskaza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa sada je deo njegovog iskaza, pošto on to tvrdi.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne ja to, dakle, dakle...

SUDIJA MEJ: Nećemo sada o tome da raspravljamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Je li vama poznato da je srpska strana godinama predlagala da se napravi jedinstven spisak poginulih i nestalih lica sa područja Republike Hrvatske, bez obzira na nacionalnu, versku ili vojnu pripadnost, ali da Hrvatska strana to nije prihvatila i opstruirala je pravljenje jedinstvenog spiska?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je to opet malo pogrešno postavljena stvar. Nestale osobe bez obzira na nacionalnu, vjersku ili drugu pripadnost u Republici Hrvatskoj imale su mogućnost prijaviti svoj nestanak nadležnim službama i...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mislite nestale osobe da prijave svoj nestanak?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, obitelji rekao sam, obitelji nestalih osoba mogle su prijaviti taj nestanak u zvaničnim institucijama. Svi oni koji su prijavili takav nestanak, bez obzira na nacionalnu, vjersku i drugu pripadnost, a dao sam tu nacionalnu strukturu prijavljenih nestalih osoba, su na popisu nestalih osoba. Osim toga, rekao sam da smo išli u obnavljanje

tog popisa gdje smo kod sredstava javnog priopćavanja, a ja imam ovdje i proglas ako vas zanima, gdje smo pozvali sve građane Republike Hrvatske da prijave nestale osobe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodine Grujiću, vi ste juče u glavnom ispitivanju ovde govorili i o proterivanju jednog broja građana sa prostora na kojima su živeli. Je li vama poznato koliko je stotina hiljada Srba proterano oružanim dejstvima hrvatskih oružanih snaga sa prostora na kojima su oni živeli, a takođe bili državljani Republike Hrvatske? Zašto se njima ne bavite?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da se njima Republika Hrvatska vrlo ozbiljno bavi, da je, koliko ja znam, preko 130.000 osoba iz te kategorije već se vratilo u Republiku Hrvatsku, da je preko 30.000 osoba u procesu povratka u Republiku Hrvatsku i da bi to pitanje bilo apsolutno korektno riješeno, Republika Hrvatska ima posebno osnovan ured za prognanike koji se bavi tim pitanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je od tih 130.000, koliko kažete da se vratilo, da je 40.000 ponovo moralo da pobegne nazad u Srbiju ili Crnu Goru ili Republiku Srpsku i da je neto cifra mnogo manja nego šta je vi pominjete? Da li vam je to poznato, jer je to posao vašeg Ureda, koliko ja shvatam?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, to nije posao mog Ureda. Ja sam rekao da u Republici Hrvatskoj postoje posebne institucije, ali mislim da i taj podatak nemamo da je netko morao, ne znam iz kojih razloga, zašto bi morao napustiti jednu demokratsku državu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zato što su ubijani, zato što su im paljene kuće, zato što su maltretirani i zato što su se ponovo vratili. Mislim to su razlozi.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne znam tko je ubijen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li vi, doći ćemo mi na to, samo očigledno ne možemo sa vama doći na to. Recite mi, da li vi znate koliko je od 600.000 Srba koji su po hrvatskom popisu 1991. godine živeli, živeli u Hrvatskoj, koliko je proterano sa područja Republike Hrvatske? Da li vi to znate, da li vi imate podatak o tome?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Nemam takav službeni podatak. Ima različitih izvora koji se kreću od 200.000 do 250.000. Ali ja nemam takav podatak. Govorim o podatku koji sam čuo iz, ne znam iz kog izvora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja upravo želim da ustanovim to šta vi sad kažete, gospodine Grujiću, vi se uopšte Srbima i ne bavite. Je li tačno iline?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Netočno. Dakle, to je netočno, jer ja sam rekao da postoji popis onih koji su se vratili, postoji popis onih koji su u procesu vraćanja i postoji procene, jer mi ne možemo imati te podatke, ali isto tako vrlo je jasno da takve podatke ima UNHCR (UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ne postoji popis onih koji su pobijeni i ne postoji popis onih koji su proterani, a pobijeno je mnogo hiljada, a proterano nekoliko stotina hiljada. O tome ne postoji popis i vi o tome nemate podatke?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je ovo apsurdno razgovarati na ovakav način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da vas pitam onda sasvim konkretno. Jeste li juče izjavili da ste bili, da je vaš Ured zadužen za sve ekshumacije na teritoriji Hrvatske?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Točno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako to kad je vaš Ured zadužen za sve ekshumacije na teritoriji Hrvatske, da prve ekshumacije srpskih žrtava na području Hrvatske obavi upravo ova strana preko puta, a ne vaš Ured, i to u proleće 2000. godine u Gospiću? Kako to da do tada vi niste ekshumirali nikakve srpske žrtve na području Hrvatske, dok oni nisu na području Gospića 2000. godine izvršili prvu ekshumaciju?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to isto tako netočan podatak. Mi smo, dakle ekshumirali masovne, 135 masovnih grobnica na području Republike Hrvatske, iz kojih smo izvadili preko 3.300 žrtava među kojima je bilo i osoba srpske nacionalnosti i koje su identificirane. Isto tako mogu reći da je bilo i grobnica gdje su bile osobe srpske nacionalnosti, kao što je recimo na Plitvicama u speleološkoj jami bila kompletna obitelj Rakić, dakle osobe srpske nacionalnosti. Isto tako, u grobnici u Šnjegovićima, gdje je bilo

13 osoba srpske nacionalnosti. Prema tome, ne stoji tvrdnja da se tim poslom nismo bavili na taj način i da nismo ekshumirali osobe srpske nacionalnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja tvrdim da je prva ekshumacija bila izvršena od njihove strane 2000. godine, a ovo šta ste ekshumirali, to je slučajno, uz ekshumaciju koju ste vi vršili.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Znači u 135 grobnica bili su slučajno Srbi. Ali vidite, ja sam rekao, obitelj Rakić su Srbi i nije slučajno ekshumirana grobnica nego je ciljano pronađena i ekshumirana. Isto tako i u Šnjegoviću, pronađena i ekshumirana. A o svim tim ekshumacijama izvješteni su, dakle, međunarodni monitori koji prisustvuju takvim ekshumacijama, a kasnije i identifikacijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, osim onoga šta je ekshumirano iz jedne septičke jame u ovom istočnom srpskom delu Gospića šta je još, a to je iz onih zločina koji su počinjeni u akciji Medački džep na podvelebitska sela, Divoselo, Čitluk, Počitelj u septembru 1993. godine, u vreme kada je to bilo pod zaštitom Ujedinjenih nacija (United Nations), šta je još onda ekshumirano? Je li sa kninskog groblja opet posredstvom ove druge strane i pod njihovim pokroviteljstvom iskopano preko 300 leševa?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: 299 i ne radi se o pokroviteljstvu. Sama ekshumacija vršena je sukladno pozitivnim propisima Republike Hrvatske na temelju naloga istražnog suca Republike Hrvatske i prisustva državnog odvjetnika Republike Hrvatske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to bilo na zahtev ove druge strane preko puta ili ste vi to samoinicijativno uradili?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: To je na zahtjev.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A bilo je na zahtev?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Bilo je na zahtjev.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako se niste setili pre nego što su oni postavili zahtev da izvršite ekshumaciju kad je to urađeno 2001. godine, znači šest godina posle 1995. godine?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Vidite, mi još uvijek ekshumiramo grobnice iz 1991. godine, dakle, 10 godina poslije, ako ćemo govoriti o razdobljima. Ali isto tako mislim da je vrlo važno reći da se ekshumaciji sa

stručnog stajališta može prići i normalno je prići u onom trenutku kada zadovoljite neke uvjete, a to znači kad imate antimortalne podatke o mogućim žrtvama, jer ekshumacije velikog broja žrtava koje ne možete kasnije brzo identificirati dovode praktično do zastoja, začepjenja kapaciteta i vrlo velikih problema u smještaju neidentificiranih posmrtnih ostataka. Upravo stoga smo krenuli na prikupljanje antimortalnih podataka na temelju hrvatskog modela, odnosno upitnika koji je ovdje prezentiran, na teritoriji Srbije i Crne Gore i na teritoriji Bosne. To su preduvjeti kroz koje se, kada se zadovolje, može prići ostalim ekshumacijama. Sve drugo je ishitreno i dovodi do vrlo velikih problema.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja razumem vaše nastojanje da objasnite kako teče postupak, pominjete upitnike i tako dalje. Međutim, vi ste, na primer, radili u Osijeku. Evo postaviću vam jedno sasvim konkretno pitanje. Paulin Dvor se nalazi u blizini Osijeka, je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da, relativno je blizu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi kako je moguće da se ekshumira sa lokacije Rizvanuša na Velebitu u blizini Gospića jedan broj leševa srpskih civila koji su ubijeni u decembru 1991. godine u Paulinom Dvoru kod Osijeka, tamo gde ste vi radili. Znate li gde je Osijek, a gde je Velebit i kako to da se srpski civili ubijeni u Paulinom Dvoru kod Osijeka iskopavaju sada na Velebitu? A vi kažete nije neko popunio upitnik, a to je bilo u zoni u kojoj ste vi obavljali...

SUDIJA MEJ: Sačekajte trenutak. Dozvolite da svedok odgovori na pitanje.

SVEDOK GRUJIĆ: Dakle, prije svega treba razlučiti neke stvari. Znači, ja se bavim organizacijom i provođenjem ekshumacija i vođenjem takvih evidencija. Činjenica je da smo posmrtno ostatke 18 osoba ekshumirali u lipnju 2002. godine na području Rizvanuše, kao što kaže gospodin Milošević. Isto je tako činjenica da identifikacija još u potpunosti nije gotova, ali preliminarna identifikacija u kojoj je korištena DNA analiza govori o tome da se najverovatnije radi o osobama koje su na popisu traženja našem iz Paulin Dvora. Nakon potvrđene identifikacije moći će se reći i potvrditi njihov identitet, a jasno da o cijelom tom slučaju nadležne ustanove, odnosno nadležni istražni Sud vodi istražni postupak. I isto tako, mogu reći da znam iz sredstava javnog priopćavanja, jer

to nije direktno moj posao, da su neke osobe za to već optužene i da se nalaze u pritvoru. Prema tome, odgovor na to...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Grujiću, Paulin Dvor je u Istočnoj Slavoniji. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A Velebit je planina na severu Dalmacije, je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovo su srpski civili pobijeni u Paulin Dvoru 1991. godine upravo u vreme kada ste vi bili operativac Državne bezbednosti za taj kraj. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Vidite, ja o tom događaju ne mogu svjedočiti, jer ne znam. Dakle, ja mogu imati pogrešnu neku informaciju, ali ja ne mogu svjedočiti o tome o čemu vi govorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vam postavio samo činjenična pitanja. Dakle, Paulin Dvor je u Istočnoj Slavoniji, ovih 18 leševa koje ste vi pomenuli su iz Paulina Dvora nađeni na severu Dalmacije...

SUDIJA MEJ: Ne, ne može da vam da odgovor na to. Nastavite dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ko je uhapšen? Kažete da su neki uhapšeni.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja iz sredstava javnog priopćavanja znam da su dvije, najmanje dvije osobe uhićene i stavljene u pritvor upravo zbog ovog kaznenog djela, a nadležni sud će završiti postupak i kroz taj postupak utvrdiće se i odgovornost i sve relevantne činjenice uz ovaj događaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad čujem cifre koje iznosite vi i upoređujem sa stvarnim ciframa onda moram da kažem, gospodine Grujiću, da u to sumnjam. A da li znate nešto o ekshumacijama na lokacijama Mašička Šargovina, Sarvaš, Golubnjača u Lici? Pošto je to vaš ured radio, koliko ste Srba tamo iskopali?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Vi ste spomenuli Golubnjaču. U Golubnjači se nalazi obitelj Rakić, dakle osobe srpske nacionalnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste Srba iskopali na ove tri lokacije?
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tačan broj u ovom trenutku ne mogu reći na te tri lokacije, ali recimo mogu dati okviran broj da se radi negdje oko, na te tri lokacije, između 20 i 30 osoba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li je tačno da se 400 leševa nalazi u Zavodu za sudsku medicinu u Zagrebu sada?
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Nalazi se više. Nalazi se preko 500.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, ja govorim o ovim ekshumiranim leševima srpskih žrtava.
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Znate, mi ekshumirane žrtve ne djelimo po nacionalnoj strukturi...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja imam utisak upravo da ih delite, pa zato vas pitam koliko ih je.
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne. Ne dijelimo ih niti se ekshumirana žrtva koja nije identificirana može reći kojoj nacionalnoj grupi pripada, jer je on još neidentificiran, nema ime i prezime, on nema personalne podatke. Mi možemo okvirno pretpostavljati. A ako okvirno pretpostavljamo, onda možemo reći da je od 500 žrtava koje su ekshumirane iz 135 masovnih grobnica, da su većinom Hrvati. I ako govorimo o preostalim 350 neidentificiranih osoba, okvirno govorim, koje se, najverovatnije se radi o osobama srpske nacionalnosti, svi oni čekaju proces identifikacije. Dakle, žrtve za koje možemo pretpostaviti da se radi o srpskoj nacionalnosti i žrtve nesrpskih nacionalnosti, dakle, nesrpskih nacionalnosti preko 500, srpske nacionalnosti oko 350.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Oko 350? Po podacima "Veritasa" samo u Zavodu za sudsku medicinu ima 400, ali verovatno ni ti podaci nisu tačni. Je li tako?
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam kako bi "Veritas" mogao imati tačnije podatke od nas. Ja sam rekao da govorim o okvirnim brojkama. Ako vas zanimaju tačne brojke, ja ću vam sada reći i tačnu brojku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, a da li je tačno da na ekshumaciju čeka 1.000, sada trenutno 1.000 registrovanih grobnih mesta na kojima insistiraju Srbi da se ekshumiraju?
SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to netočan podatak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Netačan podatak?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Meni je bitno da odgovorite sa da ili ne. A da li vam je poznato, da li se vi sećate da je bila ekshumacija srpskih žrtava u toku rata i da se jedna od njih odnosi na žrtve iz akcije Miljevački plato iz juna 1992. godine? Tu je 40 poginulih i po zarobljavanju ubijenih srpskih civila ubačeno u jednu krašku jamu odakle su dva meseca kasnije ekshumirani i predati srpskoj strani. Dakle, to su uradile hrvatske vlasti u vreme kad ste vi bili na čelu tog ureda. Je li tako ili ne? Pobjijeni, bačeni u jamu, dva meseca kasnije ekshumirani i predati srpskoj strani, dakle, za vreme rata u ovoj razmeni koja je onda vođena.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je to, o čemu govorimo, da li govorimo o Medačkom džepu ili Miljevačkom platou?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Miljevačkom platou, 40 zarobljeni, postreljani, bačeni u jamu i kasnije...

SUDIJA MEJ: To ste već rekli. Već ste nam to rekli i to se pojavilo u transkriptu. Nema svrhe da ponavljate to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znate ništa o tome?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: O tom događaju ništa ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pošto ste se vi time bavili, a ne znate ništa o tome, da li se sećate da su Ujedinjene nacije zahtevale od hrvatske Vlade da pruže objašnjenje za masakr srpskih civila na području Medačkog džepa kada je ubijeno 70 civila, a 48 nestalo...

SUDIJA MEJ: Da li znate bilo šta u vezi sa tim, gospodine Grujiću?

SVEDOK GRUJIĆ: Znam, a vezano uz Medački džep mogu reći ono što znam. Ne bih ulazio u...

SUDIJA MEJ: To je nešto o čemu vi profesionalno znate, a ne nešto o čemu ste čitali u novinama. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ: Tako je.

SUDIJA MEJ: U redu.

SVEDOK GRUJIĆ: 88 osoba je smrtno stradalo u, na području Medačkog džepa i prema informacijama kojima raspolaže ured, a koje su sačinjene na temelju analiza podataka koje smo dobili kroz pregovore, radi se o 46 vojnika i 42 civila. I odmah nakon tog događaja isporučeni su posmrtni ostaci 52 osobe. 18 posmrtnih ostataka pronašao je UN, te su 1995. godine pronađene još tri osobe srpske nacionalnosti. U trajanju 2000. godine izvršena je ekshumacija u Obradović Varoši kod Gospića, kada su ekshumirani posmrtni ostaci 11 osoba. Prema trenutnom stanju iz tog područja, dakle iz te akcije još uvijek se vodi nestalo 15 osoba, s tim da se još uvijek vodi 10 osoba kao neidentificirano, što znači da je još najverojatnije pet osoba sporno u smislu da se za njima traga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sve je reč o Srbima, je li tako, sve ovo šta ste naveli?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Da, tu se radi, ja nemam njihovu nacionalnu strukturu, ali najverojatnije se radi o njima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, molim vas, po informacijama koje vi imate, da li je tačno da su žrtve u Divoselu, Čitluku i Počitelju bili civili?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ovako. Ja ne mogu o tome, dakle, govorit jer se vjerojatno radi o razdoblju nakon oružanih sukoba i koliko ja znam, koliko znam, vezano uz te događaje podnesene su i kaznene prijave, vrše se istražne radnje u smislu da se počinitelji toga pronađu ili su već pronađeni. Dakle, ja ne mogu u to ulaziti, ali to je proces koji je u toku pred nadležnim institucijama u Republici Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, pošto...

SUDIJA MEJ: Sačekajte trenutak. Možete li nam da nam pojasnite, kada je reč o Medačkom džepu o kome ste govorili, gde je ubijeno 88 ljudi, kojeg datuma je bila ta operacija koja je dovela do njihove pogibije?

SVEDOK GRUJIĆ: To je bilo negdje 1993. godine, ne mogu reć točan datum, 1993. godine.

SUDIJA MEJ: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate se onda upozorenja Torvalda Stoltenberga (Thorvald Stoltenberg), javnog, Franji Tuđmanu da obustave napade na teritorije na kojima žive Srbi i da se povuku iz ovih sela u Lici gde su pobili civile? To vam je bila dužnost, pratili ste verovatno taj postupak, ili vam to onda nije bila dužnost?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, to apsolutno nema nikakve veze sa mojim poslom niti sa ovim o čemu ja svjedočim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja razumem da vas ne interesuje ova druga strana medalje. A recite, molim vas, sećate li se da je 12. oktobra 1993. godine specijalni izvestilac Komisije UN za ljudska prava i bivši poljski ministar spoljnih poslova, ni malo naklonjen Srbima, Tadeuš Mazovjecki (Tadeusz Mazowiecki), potvrdio da hrvatske snage, njega citiram: "Sistematski i smišljeno ruše kuće, uništavaju stoku i drugu imovinu i da su ubile...".

SUDIJA MEJ: Ne. Prekinuću vas iz istog razloga iz kojeg sam vas upozorio na početku unakrsnog ispitivanja. To je oktobar 1993. godine, a period kojim se bavi optužnica i koji nas zanima je period od 1990. i 1991. godine i početak 1992. godine. U čemu je relevantnost događaja u Hrvatskoj 1993. godine? Ovo je vaš slučaj, vi iznosite svoju odbranu. Recite nam u čemu je relevantnost toga, jer to je dve godine posle perioda kojim se mi bavimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, vi se nekad bavite 1991. godinom i 1992. godinom, a juče ste se ovde bavili 1994. godinom i 1995. godinom, pa ja ne znam čime se vi ustvari bavite, jer smo juče sat i po slušali obrazloženje koje se odnosilo na period 1994, 1995, 1996. godinu i tako dalje. I tada...

SUDIJA MEJ: Ne znam o čemu govorite. Dajte da se vratimo na ovog svedoka i na njegovo svjedočenje. Tačno je da se on bavio smrtnim slučajevima do 1995. godine i vi imate pravo da mu o tome postavljate pitanja u unakrsnom ispitivanju, ali moje pitanje je sledeće. Izveštaj Mazovjeckog na koji ste se pozvali u vezi sa hrvatskim snagama koje uništavaju kuće i tako dalje u 1993. godini, u čemu je njegova relevantnost? To je dve godine posle vremena kojim se mi bavimo, a operacije "Bljesak" i "Oluja" su još kasnije. Ono šta ja želim da kažem je sledeće. Nećete pomoći Pretresnom veću u donošenju odluke u ovom predmetu o događajima koji su se desili 1991. i 1992. godine, ako tražite da se bavimo događajima koji su se desili

1993. i 1994. godine u Hrvatskoj, osim ako možete da pokažete u čemu je njihova relevantnost. Dakle, na vama je da pokažete u čemu je relevantnost, a mi ćemo vas saslušati. Mi ćemo vas naravno saslušati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, relevantnost je u onom delu moje rečenice koju niste citirali, pomenuli ste imovinu, stoku, niste pomenuli kraj rečenice gde kažem da je u izveštaju Mazovječkog 67 ubijenih srpskih civila. Dakle, relevantnost je u tome što je svedok u to vreme na čelu vladinog biroa za ustanovljavanje upravo tih činjenica, što ima čak i informaciju datu od strane visokog predstavnika Ujedinjenih nacija i što to nije ni razjašnjeno ni uključeno u njegove izveštaje, jer se on svojim aktivnostima bavi sve vreme, dakle od 1991. godine, pa evo sada do 2003. godine. I on ne svedoči samo o onome šta je radio 1991. i 1992. godine nego i šta je u vezi sa posledicama rata preduzima i danas, i 2003. godine. Dakle, ja dovodim u pitanje stvarnu intenciju Vlade i njenog Ureda da se utvrdi istina o žrtvama rata i proporcijama tih žrtava na strani Srba, državljana Republike Hrvatske. I smatram da se ovde nastoji da stvar potpuno okrene na glavu jer su srpske žrtve u Hrvatskoj nekoliko puta veće od hrvatskih žrtava, pogotovo kada se uzme u obzir broj stanovnika u Hrvatskoj a oni, ovaj Ured...

SUDIJA MEJ: To je pitanje o kojem ćemo mi da donesemo odluku u dogledno vreme. Svedok svedoči ovde i izneo je podatak o 300 osoba koje je on otkrio, o 300 Srba. Vi ste već dali jedan drugi podatak za izveštaj čiji datum nemate, odnosno mi ne znamo koji je to datum. Ako želite da pitate svedoka da li je on bio pristrasan, vi možete to da uradite, ali to je ono šta vi tvrdite, to se ne vidi u ovom izveštaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, ja ne tvrdim uopšte, samo vezano za svedoka ovo što tvrdim, ja smatram da se želi da organizovano i sistematski okrene istina naopako o događajima u Hrvatskoj. Da li ste učestvovali, gospodine Grujiću, vaš Ured, u ekshumaciji 70 srpskih civila koji su zakopani u Zadru, jer ih je hrvatska strana ekshumirala i predala srpskoj strani, Republici Srpskoj Krajini u toku 1994. godine? Sahranjeni su bili u Zadru, znači na teritoriji i pod kontrolom hrvatske vlasti. Vi ste nadležni za ekshumiranje. Jeste li učestvovali u toj ekshumaciji i predaji ili je to radila vojska? Je li vaš biro, ured ili kako god hoćete da ga nazovete učestvovalo u tome?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, taj, činjenica je da se u to vrijeme, da je dolazilo do razmjene posmrtnih ostataka. Ja ne znam koji je tačno

broj, ali ne vjerujem da je to taj broj koji ste vi naveli, radi se o manjem broju osoba koje su bile pokopane u Zadru na groblju i na zahtjev, i na zahtjev tadašnje komisije koju je vodio, ako se ne varam, gospodin Savo Štrbac koji sada vodi agenciju "Veritas", on je tada bio potpredsjednik vlade i član komisije, a na njegov zahtjev su isporučeni posmrtni ostaci i mislim da je taj proces bio potpuno korektno proveden. Isto tako, pazite, u isto vrijeme, u isto vrijeme, odnosno ne u isto vrijeme nego 1991. godine, na isti način isporučeni su posmrtni ostaci žrtava ubijenih u Škabrnji, njih 60 i nešto. Prema tome, to je jedan postupak koji se radio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam pitao da li ste vi učestvovali, da li ste...

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, osobno nisam učestvovao u tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali vi tvrdite da ste vi jedini, kako bih rekao, jedina institucija u Hrvatskoj nadležna za ekshumacije, sve ovo vreme?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je to vrlo jasno navedeno u prilogu 2(C) moje izjave, gdje su kompletne nadležnosti vezane uz ekshumacije i razdoblje u kojem te nadležnosti vrijede u tom prilogu su navedene.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja imam ovde da su tada vratili 52 leša srpskoj strani, od 70 koji su ubijeni. To je takođe iz evidencije koju je vodio tog, te institucije koju je u to vreme vodio Savo Štrbac. A da li vam je poznato da je u toku rata bilo na desetine manjih ili pojedinačnih ekshumacija srpskih žrtava koje su predate srpskoj strani?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da sam vam sad u prethodnom odgovoru dao takav odgovor. Bilo je, ali je to bilo obostrano i to je bio jedan postupak gdje su se poginuli pripadnici oružanih formacija isporučivali drugoj strani, a što je sukladno, na kraju krajeva, i sa Ženevskom konvencijom (Geneva Convention). I tu ne vidim ništa sporno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo sam to hteo da ustanovim da je to bilo obostrano, to šta ste sad rekli, obostrano. A recite mi, molim vas, koliko je srpskih žrtava iskopano upravo na području na kome ste vi bili, na vukovarskom groblju, a koliko je srpskih žrtava bačeno u Dunav prema vašim pretpostavkama?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja ne želim pretpostavljati. Ja mogu reći konkretno. Na vukovarskom groblju bilo je pokopano 938 žrtava. Svih tih

938 žrtava mi smo ekshumirali. Među njima je bio i određen postotak osoba srpske nacionalnosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koji postotak, po vašem?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Evo, ne mogu reći točan, ali mogu dati okviran, mogu dati okviran. On se kretao negdje oko 15 posto, u stvari 20 posto su bile sve nacionalne manjine, ostalo su bile osobe hrvatske nacionalnosti, s tim da je osoba srpske nacionalnosti bilo, ja mislim negdje oko 10 posto. To je...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jeste išta prikupili od podataka o spaljivanju leševa i bacanju u Dunav?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pazite, ja mogu govoriti o činjenicama, a činjenice govore da smo nailazili i na paljevine u svim, dakle na svim područjima, i isto tako gdje god je bilo moguće te žrtve su identificirane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro onda, brzo će da mi istekne vreme. Samo nešto malo o logorima, molim vas. Je li vam poznato da, pošto ste vi govorili o logorima, postoji spisak i napravljena je knjiga "Dokumenti o ratnim zločinima na teritoriji prethodne Jugoslavije", izveštaj objavljen 2001. godine i to logore za Srbe na teritoriji Bosne i Hercegovine 536, dobro to vama da ne čitam, na teritoriji Hrvatske 221 logor. Je li imate taj podatak?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ovako. Taj podatak je definitivno netočan. Postoje...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, kažete nije tačno i idemo dalje.

SUDIJA MEJ: Dozvolite svjedoku da da odgovor. Iznesene su optužbe. Izvolite, gospodine Grujiću.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: 22 mjesta u Republici Hrvatskoj evidentirana su kao mjesta u kojima su bili ratni zatočnici i to četiri mjesta su imala status mjesta konačišta ratnih zarobljenika, dvije kazneno-popravne ustanove i 16 zatvora i pritvora su služili u tu svrhu. Svi zatočnici koji su bili u vlasti Republike Hrvatske u tom razdoblju nalazili su se u tim zatvorima. Jasna je stvar da tu nikako ne mogu biti evidentirana ona mjesta koja su bila povazdan do tih zatvora, dakle, od mjesta zarobljavanja, pa do stavljanja u pritvor. I ja imam popis tih mjesta i mogu za svako to mjesto reći koji je broj zatočeni-

ka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imate i popis i tih mesta odakle su dovođeni u pritvor. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pazite, to nemam, jer to nije u djelokrugu rada niti to, različita su mjesta na razdvajanju. Pa vi znate da je linija područja koja su, gdje je bila linija razdvajanja okupiranih područja i slobodne teritorije Republike Hrvatske više 1.000 kilometara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali ima i više 1.000 dana za koje vaš taj Ured radi. Molim vas, da li je jedan od tih logora na vašem popisu pošto vi, ovde smo razjasnili, vi tvrdite da nije bio 221 logor za Srbe u Hrvatskoj i to, taj vaš određen odgovor je konačan, vi ste rekli da ih je bilo dvadesetak. Da li u tih dvadesetak spada logor "Lora" u Splitu?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: "Lora" u Splitu je bilo konačište ratnih zarobljenika, propisano zvaničnim uredbama i tamo su bili zatočeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa kako se desilo onda da na konačištu ratnih zarobljenika, to je jedan od najgorih logora, bilo je 1.005 zatvorenika koje je prošlo kroz ovaj logor, i likvidirano najmanje 35 u samom logoru, a prema izjavama zatvorenika moglo bi ih biti oko 70 koji su ubijeni u samom logoru. Je li imate kakve podatke o tome, pošto vi taj logor nazivate konačištem?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Znate ne nazivam ga ja nego taj, to je zvanični službeni naziv za takvo mjesto, a o događajima vezanim u tom konačištu isto tako vode se određene istrage u nadležnosti Županijskog suda u Splitu, gdje su neki ljudi i optuženi, a broj o kojem vi govorite ne bih mogao komentirati, jer niti je u mom djelokrugu rada, niti imam saznanja da bi to mogao biti tako veliki broj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a koliko je po vašim saznanjima zatočenika ubijeno u tom logoru?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: E vidite, takvim podatkom ne raspolazem. Ne raspolazem takvim podatkom, jer kažem da je to u nadležnosti Županijskog suda koji vodi takvu istragu i koja će potvrditi da li je uopće bilo ili nije bilo takvih događaja. Ali ja mogu reći, i stojim iza toga, da u mom mandatu, izuzev dva slučaja, nije bilo lošeg postupanja, odnosno nezakonitog postupanja prema ratnim zatočenicima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, na to ćemo doći drugom prilikom, jer danas neće biti vremena. A molim vas, recite mi, pošto ovu "Loru" kao logor nazivate konačište, da li vam je poznat logor poznat kao "Paviljon 26" na Zagrebačkom velesajmu? Čak je nedavno u produkciji Nenada Puhovskog snimljen dokumentarni film o ovom logoru i prikazan je. Nenad Puhovski je Hrvat, je li tako? Kroz ovaj logor je prošlo na stotine građana Zagreba, uglavnom srpske nacionalnosti. Je li vam poznato to?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, takvo mjesto nije evidentirano kao mjesto odakle su oslobođani i razmjenjivani zatvorenici. Vi morate znati da je sustav bio takav da su sva mjesta gdje su bili zvanično, gdje su se nalazili zatvorenici da su takva mjesta bila evidentirana i da se...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači ovo nije evidentirano i za vas ne postoji. Okej, idemo dalje. A da li znate da je u Pakračkoj poljani i Marinom Selu, znači u logorima, u periodu od 11. oktobra 1991. godine, evo gospodine Mej imate 1991. godinu, do 29. marta 1992. godine likvidirano više stotina Srba? Pakračka poljana i Marino Selo. I većina tih likvidacija potiče iz zapadnoslavonskih naselja. I sva su ova naselja bila van područja u kojem se srpsko stanovništvo oružjem suprotstavilo nasilju hrvatskih oružanih formacija. Dakle, sva ova mesta su bila van područja.

SUDIJA MEJ: Čekajte malo, čekajte. Jeste li shvatili pitanje, gospodinu Grujiću? Ako jeste odgovorite, ako niste, treba da se ponovi i podeli u nekoliko pitanja koja se u njemu nalaze.

SVEDOK GRUJIĆ: Ja mogu generalno reći da taj broj od više stotina ne znam. Znam samo i to mogu svjedočiti da su na području Pakračke poljane 1995. godine ekshumirani posmrtni ostaci 19 osoba koje su 1992. godine na tom području pronašli i pokopali pripadnici argentinskog bataljona UN-a. Dakle, to su sve žrtve koje su do sada pronađene na području Pakračke poljane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi dakle tvrdite da ovaj podatak koji ja imam, da je u Pakračkoj poljani i Marinom Selu od oktobra 1991. do kraja marta 1992. godine likvidirano više od 300 Srba, tvrdite da nije tačan?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, ja kažem da ne raspolazem takvim podatkom nego mogu svjedočiti o ovome o čemu sam sada govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A dobro, da li, da li, je li vi ne dozvoljavate da se ništa pita za "Bljesak" i "Oluju", gospodine Mej?

SUDIJA MEJ: Samo trenutak.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Ne. Treba da se bavite samo onim stvarima o kojima ovaj svedok može da svedoči.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Onda mi samo recite, pošto ne smem da pitam ništa za "Bljesak" i "Oluju", pošto su se i "Bljesak" i "Oluja", dakle, napadi na zone Ujedinjenih nacija i najveće pogibije u tome ratu dogodile 1995. godine...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Rekli smo ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali moje je pitanje kako to da osam godina posle toga vaš Ured nema o tome nikakve podatke, osam godina posle tih događaja i masovnih stradanja, pre svega, srpskih civila? I vi tvrdite da se odnosite prema građanima kao ravnopravnim. Je li tako? Kako to da se time ne bavite? Rekli ste ne bavimo se tim, kako to da se time ne bavite?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Nije tačno, nije tačno da...

SUDIJA MEJ: Ne. Isključio sam mikrofone. To nije relevantno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li imate, pošto ništa ne govorimo o ovome, dakle zabranjeno je da se pita o "Bljesku" i "Oluji", da li vam je poznato koliko je usled pritisaka koji je na Srbe vršen, pogotovo u onim delovima u gradovima, živeli su mnogi u Zagrebu, u Rijeci, Sisku, Osijeku i tako dalje, potražilo utočište iza barikada u Republici Srpskoj Krajini, upravo u vreme 1991. i 1992. godine, pored onih koji su otišli u Bosnu i Hercegovinu i Srbiju?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pa ja mislim da sam dao podatke vezano uz evidentirane prognanike, podatke kojima raspolaže administracija u Republici Hrvatskoj.

OPTUŽEN MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ako je to ceo vaš odgovor, onda vas pitam, a je li vam poznato, ovo je gospodine Mej, 1991. godina, od juna 1991. godine do avgusta 1992. godine, je li imate te podatke u vašem Uredu da je sa područja Daruvara, Grubišnog Polja, Podravske Slatine, delova Pakraca, Novske, Orahovice i Virovitice, odande je pobeglo 52.320 Srba, a etnički očišćeno 193 naselja u Zapadnoj Slavoniji. Je li vam to poznato? To je 1991. i 1992. godina.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja mogu ponoviti da je 1991. godine bilo 4.784.000 građana Republike Hrvatske od kojih 3.000.736 Hrvata, a 581.000 Srba, da je prognano 205.000 Hrvata, 3.104 osobe srpske nacionalnosti...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je prognano Srba iz Hrvatske?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: 3.104.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 3.000 Srba je prognano iz Hrvatske?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Evo upravo iza toga stoji zvaničan podatak ili 1,41 posto, dok su Mađari 4.987 odnosno 2,26 posto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja posle ovoga ne vidim nikakav smisao da postavljam bilo kakva pitanja ovom svedoku.

SUDIJA MEJ: U redu. Gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časne sudije. Ja bih imao nešto pitanja. Međutim, čini mi se da je i vreme za odmor.

SUDIJA MEJ: U redu. Idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala, časne sudije. Gospodine Grujiću, ja ću se u ovom svom ispitivanju baviti, pre svega, stvarima koje su sadržane u vašem izveštaju i naravno, vremena do sredine jula 1992. godine. Ja bih vas zamolio, možda nisam juče tačno registrovao, da li možete da nam kažete, vi ste ovaj izveštaj pisali kada?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ovaj izveštaj je napisan prošle godine.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Ako dobro razumem ovu metodologiju kojom ste se koristili, vi ste ovde naveli koju ste metodologiju koristili i koje ste radnje preduzimali, na osnovu čega ste došli do ovih svojih zaključaka. Pa ste ovde naveli u tački 4 vašeg nalaza, pored ostaloga, da ste organizovali i vodili razgovore "o zatočenim i nestalim osobama sa Saveznom Republikom Jugoslavijom i Bosnom i Hercegovinom i o preuzimanju posmrtnih ostataka zatočenih i nestalih osoba od Savezne Republike Jugoslavije i Bosne i Hercegovine". Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Točno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Isto tako malo kasnije ćete još na jednom mestu reći da ste se u tim razgovorima bavili i razmenama. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Točno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Međutim, koliko vidim iz ovog izveštaja, vi uopšte niste u tim razgovorima sa Saveznom Republikom Jugoslavijom i Bosnom i Hercegovinom tražili od njih bilo kakve podatke u vezi poginulih i prognanih u to vreme, 1992. godine pa i kasnije, obzirom da ste pisali izveštaj, evo kako kažete, prošle godine?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Točno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dakle, takve podatke od njih niste tražili. Vi ste koristili jedino podatke Uprave za prognanike, povratnike i izbeglice Ministarstva za javne radove Hrvatske?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Točno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Kad su u pitanju prognana lica, radi se o broju od 220.338 osoba, da li to znači da je svaka od tih osoba zabeležena u tim kartonima ovog vašeg ureda? Da li ti kartoni postoje i ovde u ovim fasciklima?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Točno. I ti kartoni su, ne postoje svi kartoni, ne. U sastavu moje izjave kao prilog je jedan karton na koji govori o načinu kako su te osobe evidentirane i ovo je zvanični broj evidentiranih osoba po toj metodologiji.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dabome, i vi imate samo jedan jedini karton koji prati ovo, da je bilo 220.338, a pojedinačni kartoni nisu tu?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pojedinačne kartone nismo priložili.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. I sad ovde vi navodite ove cifre. Da li ste vi koristili prilikom rada na ovim izveštajima, čuli smo da niste tražili podatke od Savezne Republike Jugoslavije i Bosne Hercegovine, a da li ste od međunarodnih faktora u ta vremena tražili bilo kakve podatke vezane za progone, odnosno odlaske ljudi sa svojih ognjišta, bilo koje nacionalnosti?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Jasna je stvar da je ured za prognanike i izbjeglice koji se bavi isključivo tim poslom razmjenjivao podatke i prikupljao podatke i ovi podaci koje sam izneo, a to je dakle broj prognanih za koje sam dao i nacionalnu strukturu, dakle, gdje sam rekao da je broj prognanih 205.215. Iza svakog tog broja stoji ime i prezime, popunjen karton, a to je broj koji je kompatibilan sa brojem kojim raspolaže i UNHCR, dakle organizacija koja se bavi tim poslom.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja bih vam predočio samo jednu jedinu stvar koju smo čuli već u dosadašnjem toku postupka. Da li vi znate ko je gospodin Ramljak? Gradonačelnik Siska, u ona vremena.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne znam gospodina Ramljaka. Osobno ga ne znam.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A čuli ste za njega?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Čuo sam, dakle za jednog gospodina Ramljaka koji je u Sudu, ali ne znam o čemu se radi, morate mi reći.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Pa on je, ovde smo čuli svedo-ka vrlo visokog službenika Ujedinjenih nacija, gospodina Kiruđu (Charles Kirudja) koji je ovde bio pre neki dan ispitan i koji je rekao da je 15. jula 1992. godine u Sisku imao sastanak sa Ramljakom i da mu je Ramljak rekao da je u tom momentu već sa područja samo Siska otišlo 10.000 Srba. Da li znate za taj podatak? Samo sa područja Siska.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, ne znam za taj podatak. Ja se ponovo, ponovo vraćam na to. Dakle, ja sam iznio podatak o svakoj evidentiranoj osobi.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Obzirom na ovu cifru od 3.000 koju spominjete u vašem izveštaju, taj jedan podatak iz 15. jula 1992. godine samo za područje Siska govori čak o 10.000 ljudi.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Možda, možda bi tu mogli dati objašnjenje. Određen broj ljudi koji je otišao sa tih područja ostao je na području

Istočne Slavonije i on nije evidentiran kao prognanici, dakle oni su bili na teritoriji Republike Hrvatske.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A dobro, a gde su ostali ovi ljudi koji su napustili svoja ognjišta Hrvati 220.000, jesu oni ostali na nekom drugom području Hrvatske? Jesu li 220.000 ljudi napustilo Hrvatsku ili su samo u okviru Hrvatske prešli sa jednog područja na drugo?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, kad sam ranije objašnjavao, rekao sam da mi nismo mogli imati podatke niti o poginulima, niti o prognanima koji se nalaze na okupiranim područjima Republike Hrvatske, jer naša administracija nije imala priliku niti mogućnost imati takve zvanične podatke. I zato su ovi podaci koje sam dao za nas relevantni, jer iza svakog broja koji sam iznio stoji ime i prezime, potpis te osobe da je bila prognana.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja se, ja vas potpuno dobro, ja vas vrlo dobro razumem, nego ste rekli da su neki otišli, samo promenili mesto u okviru određene teritorije. Da li se to tiče i ovih 220.338, da li su to Hrvati koji su se samo premestili sa jednog mesta na drugi, u okviru Hrvatske?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Oni se nisu premjestili, oni su protjerani iz svojih kuća i nalazili su se u hotelima, u sabirnim centrima, u smještajima koji su za to organizirani, a bilo ih je i van teritorije Republike Hrvatske.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Hvala. Druga tema koja me zanima. Da li bi mogli da pomognemo Pretresnom veću u razumevanju vašeg nalaza, da li bi mogli da mi kažete da li je broj ekshumiranih lica koje ste naveli u tački 31, da li ona ulaze u ukupan broj od 11.834 poginula lica?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne. Ne mogu ulaziti, jer ekshumirane osobe nemaju ime i prezime i one ne mogu biti na popisu, nego se na popisu nalaze samo identificirane osobe od broja ekshumiranih. Znači broj ekshumiranih osoba je veći od broja identificiranih osoba. Svi koji su ekshumirani iz 135 masovnih grobnica i 1.200 pojedinačnih slučajeva su išli u identifikaciju. Preko 2.700 ljudi je identificirano i tih 2.700 su uključeni u popis od 11.000.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja ne znam, možda će Pretresnom veću biti jasno, ali ja moram da insistiram. Vi ste rekli da je ukupna cifra, odnosno ukupna brojka ljudi koji su poginuli 11.384, odnosno 834. A kako je moguće da se sad ta ekshumirana lica ne nalaze u okviru te sume?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, rekao sam to je najmanji broj, ali kada smo izašli sa popisom naš popis, dakle iza svakog broja, to ponavljam, stoji ime i prezime. Oni koji nisu identificirani jasno je da će nakon svoje identifikacije doći na popis poginulih. Mi imamo tjela, ali nemamo njihov identitet i ne možemo govoriti o tome. Znači, mi se držimo činjenica, a činjenica je ime i prezime, personalni podaci koji se nalaze na popisu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Znači ova lica koja se vode kao ekshumirana, ona mogu da uvećaju broj onih koji su poginuli?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Upravo tako, da povećaju, povećaće ga sigurno nakon identifikacije, a nažalost najverovatnije će ga povećat i broj nestalih osoba, jer većinu nestalih osoba u posljednje vrijeme pronalazimo isključivo na način da ih pronalazimo kao mrtve.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali dobro sad, naveli ste u paragrafu 34(B) da ove ljude vodite kao poginule prema evidenciji nadležnih tela. Da li ta evidencija sadrži sve podatke o tome kako su izgubili život, šta je uzrok smrti i da li postoje relevantni dokazi vezani za to, koji se nalaze ovde u ovim dokumentima ili ne?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ovdje se nalazi samo popis osoba koje su smrtno stradale, a o uzrocima njihove smrti nemate ovdje...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Znači ovde nemamo ništa o tome na koji način su gubili ovi ljudi živote?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je. O tome će vjerovatno neko drugi govoriti.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. U nalazu kad ste govorili o statusu bilo ovih poginulih, bilo nestalih, bilo lica za kojima se i dalje traga, na više mesta ste pored civila i pripadnika civilne zaštite upotreбили ste izraz "branitelj". Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li to, ako tačno zaključujemo, ja ne znam da li sam u pravu, ako možete da objasnite Sudu, da li su branitelji pripadnici oružanih snaga Republike Hrvatske?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Znači ja sam to napomenuo u svojoj izjavi, pa čak i u onom pismenom dijelu da se termin branitelji, da je to zvaničan

termin koji se koristi za pripadnike oružanih snaga. To su pripadnici, svi pripadnici oružanih snaga.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, to su znači ljudi koji su bili pod oružjem?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A da li i za branitelje možete da date podatak kog su oni nacionalnog sastava bili?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: U ovom trenutku teško.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Da li možete bar približno da kažete okvire nacionalnog sastava?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dakle, okvirno mogu reći da je 80 posto, oko 80 posto da su bili Hrvati, ostalih oko 20 posto su bile druge nacionalne manjine. Zašto to govorim i na temelju čega mogu dati takve procjene? Dakle, takav postotak poginulih je 88 posto Hrvata, kod ekshumiranih i identificiranih je 87 posto su Hrvati, kod nestalih su 88 posto Hrvati, kod prognanih 93 posto su Hrvati. Prema tome, na temelju toga se može vrlo jasno zaključiti...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro, zadržimo se na ovih 80 posto koje, šta se tiče ljudi koji su izgubili živote. Znači zadržimo se na to šta se nalazi među braniteljima, zadržimo se na tome. Vi ste ovde rekli u 34(B), tačka 34(B), ste rekli da je Hrvata poginulo ukupno 6.790. Da li to znači da je od ovih 6.790 poginulih Hrvata, 80 posto su branitelji? Da li to znači da su 80 posto branitelji?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Najmanje.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Najmanje?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Najmanje 80 posto.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A u ovih 11.834 osobe, vi imate pod zadnjom stavkom nepoznato, ne zna se ni koje su nacionalnosti 4.173. Je li tako?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ja sam to i objasnio. U svim podacima koje sam davao, išao sam isključivo sa nalazom gdje možemo apsolutno dokumentirano reći da se radi ili o statusnoj pripadnosti ili o dobnoj ili ne. Tamo gdje podatak nije jasno izražen, ta je osoba išla u status nepoznato.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali teoretski možemo reći...

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиću, moramo da vas zamolim da u roku od pet minuta završite ispitivanje, imajući u vidu vremenska ograničenja.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja sam upravo tako i mislio da uradim, jer mi ne treba više od pet minuta. To praktično znači da ovih 4.173 mogu da budu i svi Hrvati i svi Srbi ili svi Srbi, teoretski?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Pa teoretski, teško bi to tako moglo biti, jer to ni jedna statistička metoda ne može prihvatiti.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala. Još bih vas samo nešto pitao u vezi tabulatora 5, gde se govori o razmenjenim ljudima...

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Oprostite, o čemu se radi?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Tabulator 5, to je ovaj dokaz, imate tabulator 5 tu?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: To su ovi popisi logora i zatvora.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Dobro, možemo govoriti o tome.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Evo, tu se kaže da je razmena izvršena za 7.666 ljudi. Je li to bilo sve za sve, po tom principu?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, ne. Dakle, te razmjene su se odvijale u jednom kontinuiranom razdoblju od 1991. do 1996. godine, na različitim mjestima i pod različitim okolnostima.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je isto toliko kao što ste vi dobili, ako tako mogu da kažem, 7.660 državljana Hrvatske, da je toliko isto otišlo i na suprotnu stranu?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Manje? Više?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Točan broj je 2.479 osoba.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. E sad mi samo kažite, pošto ovde vidim na ovim spiskovima, kada je u pitanju Hrvatska, gde su

navedeni logori, evo imam ovde pet logora sa po jednim zatvorenikom, pa onda imam nekoliko logora sa po dva zatvorenika, pa do osam. Po kojim kriterijumima su to logori, ako ima na pojedinim mestima jedan, dva ili pet? Polovina su logora, kako ih ovde nazivate, sa po jednim zatvorenikom. **SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR:** Dakle, ja sam upozorio na to da je kriterij gdje smo to stavljali bio isključivo da je iz toga zatvora razmjenjena osoba ili da je u tom zatvoru registrirana osoba. Šta to znači? To znači da su kroz te zatvore prošli zatvorenici i oslobođeni su iz nekog drugog zatvora. Imate, opet isključivo zato da budemo apsolutno verodostojni, gdje imamo registraciju Crvenog križa, to je taj logor, a oni koji nisu registrirani, a o kojima se govori, ima niz svedoka, je puno veći broj.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Znam, ali sve stalno figuriraju podaci o tome da ima toliko i toliko logora u Hrvatskoj, toliko koliko ste ovde naveli polovina je do osmoro ljudi, u Srbiji polovina je do 11 ljudi, u Crnoj Gori polovina je do 15 ljudi. Kriterijum je znači koji bio?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Rekao sam, kriterij je isključivo da je na tom mjestu registriran zatvorenik ili iz tog mjesta je oslobođen. Uopće se ne nalaze zatvorenici koji su prošli kroz taj zatvor, a oslobođeni sa nekog drugog mjesta.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala. Hvala. Nemam više pitanja, časni Sude.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, ja moram da razjasnim samo dve činjenice koje je izneo svedok i da objasnim na koji se način one odnose na brojeve u izveštaju. Gospodine, prilikom unakrsnog ispitivanja govorili ste o proterivanju Srba. Vama je iznešena tvrdnja da su Srbi iz Zapadne Slavonije pobjegli 1991. godine. Moje pitanje glasi. Kada govorimo o vašem popisu raseljenih osoba, prognanika i drugih, da li su oni koji su bežali u Republiku Srpsku ili Jugoslaviju takođe uključeni u taj spisak?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne, ti se ne nalaze na tom popisu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Imate li vi neke konkretne procene o tome koliko je ljudi pobjeglo iz Zapadne Slavonije? Recite nam samo ako imate neke pouzdane podatke.

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeće pitanje. Kada govorimo o razmeni leševa, vi ste spomenuli razmenu leševa u oktobru 1993. godine u Zadru, a spomenuli ste i razmenu leševa koju su sprovodile obe strane ranijih godina. Da li te razmene leševa takođe spadaju pod vaše popise, odnosno da li su i ta tela u tim spiskovima sa ekshumacija ili spiskovima ubijenih?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Svi oni koji su identificirani kroz te razmjene nalaze se na popisu poginulih.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ako govorimo o Zadru, taj je primer spomenut prilikom unakrsnog ispitivanja, rečeno je da su leševi razmenjeni, ali da nije vršena dalja identifikacija, zar ne?

SVEDOK GRUJIĆ – ODGOVOR: Posmrtni ostaci koji su ekshumirani, znači radilo se o posmrtnim ostacima pripadnika neprijateljskih formacija koji su sa ratišta, dakle ostali na strani koju je kontrolirala Republika Hrvatska i ti posmrtni ostaci pokopani su, kao neidentificirani u Zadru, ali se znalo da pripadaju pripadnicima neprijateljskih oružanih snaga. Kroz razmjenu ti posmrtni ostaci predani su suprotnoj strani i ona je vršila identifikaciju i dalje evidentiranje. Mi o tome nemamo nikakvih saznanja, ali imamo saznanja o onima koje smo mi preuzeli, identificirali i ti se nalaze na popisu poginulih osoba.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Hvala, nemam više pitanja.

SUDIJA MEJ: Gospodine Grujiću, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli svedočiti pred Međunarodni sud. Sada možete da se povučete. Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U pauzi...

prevodioci: Mikrofon za gospodina Miloševića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kažem, u pauzi sam dobio novog svedoka koga je jutros pomenuo gospodin Kej. To je Galbrajt, bivši američki ambasador u Hrvatskoj. Danas je 4. mart...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Imamo nekoliko pitanja o kojima moramo sada da raspravimo. Pošto ćemo raspravljati o svedocima koji će biti pozvani u dogledno vreme, da li ima potrebe za privatnom sednicom?

TUŽILAC NAJS: Ne kada je u pitanju gospodin Galbrajt, a mislim da neće trebati ni kada je reč o svedocima po Pravilu 92bis, njima će se baviti gospođa Uerc-Reclaf.

SUDIJA MEJ: Dajte da navedemo sva pitanja. Imamo gospodina Galbrajta, zatim imamo drugog jednog svedoka, Žanu Baća koja nije bila na listi. Možda bi takođe bilo zgodno da se sada pozabavimo i Rusoom (Rousseau), pošto je on na spisku, a da onda posle njega pređemo na svedoke po Pravilu 92bis. Počecemo sa ambasadorom Galbrajtom.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, istorijat celog razvoja našeg odnosa sa ambasadorom je naveden u podnesku. Od suštinskog je značaja u mom pristupu ovom suđenju to što će svedoci da svedoče na javnoj sednici, i ja neću tražiti da svedoci svedoče na bilo kakvoj drugačijoj sednici sem javne, osim ako mogu da podržim nekakav zahtev za privatnom sednicom. Kada je reč o ovom konkretnom svedoku, videćete iz našeg podneska da smo mi tek nedavno obavešteni da nema nikakvih prepreka da on svedoči na javnoj sednici. I čim smo dobili to obaveštenje, preduzeli smo korake da dostavimo materijal i da podnesemo podnesak. Materijal na engleskom jeziku je dostavljen sinoć, a mislim da je na BHS-u obezbeđen danas. To nije neki posebno obiman materijal, jer se bavi samo ograničenim pitanjima, mada svakako vrlo važnim pitanjima. On je čovek koji je privržen svojim profesionalnim obavezama, on je profesor na univerzitetu, ne sećam se kojem, i biće na raspolaganju verovatno iduće nedelje, jer od 10. i 11. ima prekid u predavanjima. I pošto se to poklopilo sa krajem, sa završetkom izvođenja dokaza u vezi sa optužnicom u Hrvatskoj, onda bi bilo dobro da povežemo svedočenje koje se odnosi na to nego da to izvodimo kasnije. Po našem mišljenju, njegovo svedočenje može da se smatra izuzetno važnim, vrednim i uštedeće nam dovođenje drugih svedoka. Zato mi tražimo dozvolu da ga pozovemo iduće nedelje. Mi imamo na umu to da tokom ove nedelje tri dana nećemo da radimo, tako da optuženi može da se pripremi za sledećeg svedoka, a ako to ne bude iduće nedelje, onda će to biti neki datum tokom drugog dela izvođenja naših dokaza.

SUDIJA MEJ: Ali naravno, to je onda vrlo ograničeno vreme za obelodanjivanje.

TUŽILAC NAJS: Mi to prihvatamo u potpunosti, ali raspon njegovog svedočenja je prilično uzak, a datumi kada je on na raspolaganju su sada ili

krajem marta. On mora da dođe iz Amerike i mislimo da bi nam pomoglo u planiranju kada bi iskoristili njegovo svedočenje iduće nedelje kada je na raspolaganju.

SUDIJA MEJ: Mi imamo njegov rezime koji pokriva glavne tačke njegovog svedočenja.

TUŽILAC NAJS: Da, to su u stvari beleške. Jedna stvar u našem podnesku nije tačna jer se kaže da je to, da se uvodi izjava. Međutim, to je jedan nepotpisan dokument i reč je o beleškama koje je napravio istražitelj. Tako da vi imate u principu rezime na osnovu kojeg će svedok da svedoči. To je ukupno osam strana, dakle jedan kratak dokument.

SUDIJA MEJ: Postoji jedno opšte pitanje koje je vrlo značajno. Pored ovog vremena koje je potrebno za obelodanjivanje i pripremu za svedoka, reč je o pitanju uvođenja svedoka u ovako kasnoj fazi. Znam da ste vi to već pokrili i objasnili, ali to je nešto šta Pretresno veće mora da ima na umu zbog posledica koje to može da ima na sam predmet, kada uvodite svedoke u ovoj fazi.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, meni je zaista žao. Ja sam neka opšta zapažanja o tome izneo juče, i o činjenici da on nije bio na raspolaganju do sada. To se naravno odnosi i ima veze i sa našim drugim svedocima i podneskom koji smo dali juče. Mi se nadamo da ćemo biti u stanju da reduciramo izvođenje drugih svedoka i da ćemo biti u stanju da početkom iduće nedelje damo jasnu sliku o svedocima. Ja ne znam da li je u vezi ovoga bilo nekakvih prigovora, ali naše mišljenje je da takve prigovore ne treba prihvatati kada se radi o svedocima kao što je ovaj. Ovaj svedok nam daje suštinski materijal za ovaj predmet i obezbeđuje nam jedan pregled, pogled spolja od velike vrednosti, tako da bi bilo od veoma značajno da Pretresno veće prihvati da takav svedok svedoči. Ja sam siguran da će i optuženom biti drago da čuje da sam ja odbio zahtev da se svedoči na privatnoj sednici i rekao sam da takav svedok može samo da svedoči na javnoj sednici i čekao sam mesecima da to bude moguće. Podneo sam zahtev relevantnim vlastima i to je trajalo mesecima, možda čak i duže, dok nije dobio dozvolu.

SUDIJA KVON: Da li sam vas dobro razumeo da ovaj konkretni svedok ne može da nađe neki drugi trenutak kada bi mogao da svedoči?

TUŽILAC NAJS: Pa on mora to da uklopi sa svojim rasporedom i svojim obavezama na drugim mestima širom sveta i u Americi. Mi bismo više voleli da on svedoči sada, jer se jako dobro uklapa u deo izvođenja dokaza u vezi sa Hrvatskom umesto da dođe kasnije, kada već budemo izvodili dokaze u vezi sa Bosnom, dakle u nekom kasnijem vremenskom periodu. Jer onda biste vi morali da se u mislima vraćate u taj vremenski period.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Amikusi su uložili podnesak 14. februara 2003. godine. Izneli smo zapažanja u vezi sa zahtevom Tužilaštva u toj fazi, a to je podnesak od 5. februara 2003. godine sa zahtevom da se izmeni tadašnji spisak svedoka. I mi smo izneli nekoliko zapažanja i takođe smo ukazali na jednu suštinsku stvar, a to je da je priprema Odbrane, u ovom slučaju optuženog, suštinski deo ostvarivanja pravičnog suđenja. I ako se pogleda u izjavu koja je ustvari napravljena u formi beleške, kao i u rezime svedočenja ambasadora Galbrajta, čini mi se da u okviru te izjave ima vrlo velikih pitanja kojima bi optuženi možda želeo da se bavi. Ja sam primetio da je vreme koje je odvojeno za direktno ispitivanje dva sata, šta bi moglo da bude malo previše optimistička procena sobzirom na njegovu ulogu u događajima između 1991. i 1992. godine i sobzirom na ličnosti sa kojima se on tada sreo. Kada je reč o optuženom, sobzirom na zaključke i zapažanja koja iznosi ovaj svedok, ja predviđam da je reč o vrlo važnim pitanjima o kojima bi on želeo da unakrsno ispituje svedoka, posebno u vezi sa, na primer Martićem, Babićem i Markovićem, šta je za njega centralni deo njegove odbrane. Kao što je ovo važan svedok za Tužilaštvo, druga strana toga je da optuženi treba da ima dovoljno vremena da bi mogao da ispituje i bavi se ovim svedokom. Po našem mišljenju, njemu treba da se da odgovarajući vremenski period za pripremu. Ta priprema očigledno nije samo preduzimanje koraka sa njegove strane već i od strane njegovih pomoćnika i savetnika koji bi u njegovo ime preduzeli korake i nabavili dokumenta koja bi mu pomogla u unakrsnom ispitivanju ili obavili neku vrstu istrage koju bi trebalo preduzeti u vezi sa ovim svedokom. Na njemu je, i nema sumnje da će optuženi sam na to ukazati vrlo jasno, ali sa naše strane u ovom obraćanju Pretresnom veću u njegovo ime tražimo da mu se dodeli odgovarajuće vreme za pripremu da bi mogao da se bavi ovim svedokom koji može da bude na raspolaganju Pretresnom veću i kasnije u toku postupka.

SUDIJA MEJ: Hvala. Izvolite, gospodine Miloševiću.

SUDIJA KVON: Gospodine Kej, vi nemate nikakvih komentara u vezi sa odnosom ovog svedoka prema drugim svedocima, odnosno mogućnosti da se smanji izvođenje drugih dokaza kao što je to zahtevalo Tužilaštvo?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja sam to izbegao u ovoj fazi, te aspekte Pravila 70, jer sam to dobio tek jutros pa sam hteo da dobro pogledam taj podnesak i steknem kompletnu sliku. Tražim dozvolu da se time kasnije pozabavim i da se onda naknadno obratim Pretresnom veću u vezi sa tim.

SUDIJA KVON: Hvala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Moj stav je isključivo principijelne prirode, gospodine Mej. Naime, vama je poznato da ste vi meni vreme za obelodanjivanje svedoka skratili na minimum od 10 dana. Ja sam, dakle, danas prvi put, i to nije sporno, nadam se, dobio ovog svedoka sa najavom da on svedoči iduće nedelje, što je kraće čak od tog minimalnog roka od 10 dana koji ste vi meni prilično škrto omogućili. Prema tome, ja zahtevam da se bar taj minimalni rok od 10 dana koji ste vi dali i vi odlučili poštuje. A drugo, želim principijelno da napomenem, zato što se nadovezuje na ovo o čemu je bilo reči maločas. Vi ste meni uskratili pravo da pitam svedoka za događaje koji izlaze iz vremena 1991. godine do jula 1992. godine. Ovaj svedok svedoči isključivo o događajima posle tog vremena. Ako nešto važi za mene, to mora važiti i za drugu stranu, ili ako vi dozvoljavate drugoj strani da uvodi nekakva svedočenja ili neke tvrdnje koje izlaze iz okvira vremenskog roka koji ste vi sami odredili, ili bolje reći koje su oni sami odredili, onda to morate dozvoljavati i meni, a ne uskraćivati to moje pravo. Jer ovde nema ni jedna jedina stvar, ja sam sada kad sam dobio u pauzi pogledao, koja ulazi u rok koji ste vi utvrdili da je relevantan za ovo. Prema tome, ovde je reč o apsolutno diskriminacijskom odnosu prema meni i kada je reč o vremenu, a i kada je reč o sadržini o kojoj se ispituje.

SUDIJA MEJ: Razlog zašto ste vi sprečeni u vašem unakrsnom ispitivanju je zato što se svedok, ovaj poslednji svedok, bavio periodom pre te dve operacije u prikupljanju svog materijala. Prema tome, vaša pitanja su bila izvan raspona njegovog svedočenja i njegove mogućnosti da svedoči. Mi smo ograničili svedočenje i svakako ćemo to učiniti kada je reč o hrvatskoj optužnici, osim ako se ne pokaže da je to nešto važno i značajno. Međutim,

za razliku od ovog poslednjeg svedoka, možda će biti svedoka koji će biti u mogućnosti da se bave Bosnom i Hercegovinom pa će onda, prema tome, svedočenja u vezi sa kasnijim datumima biti relevantna. Gospodine Najs, samo kratko.

TUŽILAC NAJS: Ne, aspekti Pravila 70 su pokriveni u našem pismenom podnesku. Ako je potrebno, možemo da iznesemo dalje argumente.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: A šta je sa brojem 3? Pretresno veće razmatra ova ograničenja u vezi sa rasponom unakrsnog ispitivanja.

TUŽILAC NAJS: Dve stvari se odnose na taj paragraf. Prvo, to odgovara onim dozvolama koje su date u vezi sa drugim svedocima i takođe, to je referenca koje će se Pretresno veće setiti.

SUDIJA MEJ: To je nešto šta je potvrdilo Žalbeno veće?

TUŽILAC NAJS: Da, mislim da je tako, ali nisam sasvim siguran. To je vrlo značajna saglasnost, značajno je bilo da je postignuta saglasnost odgovarajućih vlasti u vezi sa tim, jer to je bio uslov. A treća stvar je da, kao što ste vi odlučili, pravnici u ime te strane ne bi bili u mogućnosti da odgovore na licu mesta na takav zahtev i pošto je reč o *prima facie* ograničenjima, to je bio uslov. To je nešto oko čega nismo mogli više ništa da učinimo u tom trenutku.

SUDIJA MEJ: Znači, ako mi damo nalog u ovom trenutku biće u skladu sa zahtevima koje vi podnosite?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Znači ako mi odobrimo vaš zahtev, to bi otvorilo optuženom mogućnost da postavlja pitanja izvan ovog ograničenja koje je postavljeno za unakrsno ispitivanje?

TUŽILAC NAJS: Da, uz takvu mogućnost koja bi se ostavila, jer ovaj svedok *prima facie* može da nema ovlašćenja da kaže bilo šta o tome, zavisi kakvi su uslovi postavljeni i kakva su ograničenja u vezi njegovog svedočenja. Njegov entuzijazam bi mogao da bude u suprotnosti sa onima koji su nametnuli

ograničenja, ali to je problem sa kojim ćemo morati da se suočimo kod ovakve vrste svedočenja. U svakom slučaju, prednost je što će ovde biti predstavnici najviših tela i što će moći da se sa njima razgovara, oni bi mogli da budu u situaciji da modifikuju uslove na kojima se zasniva davanje iskaza.

SUDIJA MEJ: Ali to je uslov u ovom trenutku?

TUŽILAC NAJS: Da. To je uslov i mi tu ništa ne možemo.

SUDIJA MEJ: A kada smo mi imali nameru, kada smo pokušali da tumačimo Pravilo 70 na liberalniji način, da ga primenimo na liberalniji način, Žalbeno veće nam je reklo, koliko se sećam, da ono mora striktno da se primenjuje

TUŽILAC NAJS: Da, to jeste situacija i ja sam izrazio svoje stavove i lično u vezi sa tim, ali nije na meni da donosim odluku u vezi sa tim. Mi samo možemo da u svojim podnescima iznesemo kakvi su uslovi postavljeni i da to ne bi trebalo da ide na štetu javnog svedočenja. I mi smo u tome značajno napredovali.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Mi ćemo dati nalog onako kako je od nas traženo. Mislim da ste u pravu, to je značajan svedok, ima razloga, dobrih razloga zašto se ovaj svedok nije ranije pojavio na spisku svedoka. Naime, on nije bio na raspolaganju i mislim da možemo, u redu je da se doda njegovo ime na spisak svedoka. Mi smo pogledali na koji način se može tumačiti Pravilo 70, odnosno to šta je Žalbeno veće tražilo da se to pravilo striktno tumači i mi ćemo da dozvolimo, odnosno odobrićemo zahtev koji je tražen, pod uslovom da se ograniči ispitivanje i da predstavnik vlade bude prisutan. Mi ćemo takođe odobriti mere koje su tražene. Međutim, mislimo da nije u redu, sobzirom da je to jedan vrlo važan svedok, da ga tako dovodimo na suđenje i pred optuženog u roku od sedam dana. Optuženi treba da ima više vremena da se pripremi, jer pripreme mogu da uključuju i rad njegovih pomoćnika koji će se baviti različitim vrstama istrage, tako da treba da ima više od nedelju dana za to. Mi mislimo da ovog svedoka ne treba pozivati iduće nedelje već kasnije tokom suđenja.

TUŽILAC NAJS: Zahvaljujem, mi ćemo ga verovatno onda staviti na spisak za kraj marta.

SUDIJA MEJ: Molim da sada pređemo na druga dva svedoka koja se pojavljuju ovde na spisku u zahtevu, možda možemo da se time bavimo zajedno. Tu je gospođa Žana Baća, nadam se da sam dobro izgovorio njeno ime. Ona je specijalista za ratne štete, ekspert za štete u vezi sa ratnim oštećenjima i ovde se kaže da će se ona svedočiti o oštećenjima na zaštićenim spomenicima u starom gradu, Dubrovniku. Ona u stvari zamenjuje jednog drugog svedoka.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, časni Sude, to je potpuno ista tema kojom je trebalo da se bavi drugi svedok koji nije na raspolaganju, i ona će se takođe baviti pitanjem zaštite koju je pokrenuo sudija Robinson (Robinson).

SUDIJA MEJ: A da, pitanje zaštite. Ima li ikakvog razloga zašto ne bismo mogli da se bavimo njenom izjavom po Pravilu 92bis? Na vama je da to razmotrite.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, to ćemo razmotriti.

SUDIJA MEJ: Mogli bismo time da se bavimo na taj način. I dok već stojite, gospođu Uerc-Reclaf, da razmotrimo pitanje gospodina Rusoa. On je posmatrač Evropske zajednice. Vi ste tražili da se njegova izjava usvoji pošto se ne odnosi na optuženog direktno. Hteli ste da se određenim delovima i to paragrafima od 5 do 7 bavimo uživo, koliko ja to mogu da vidim, zatim je tu paragraf 6, mislim da paragraf 5 ima smisla, da se paragrafi 1, 2, 4, 8 i 11 uvode po Pravilu 92bis, a ostalo se neće onda uvoditi. Da li želite nešto da kažete u vezi sa tim, gospodine Kej?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ne, amikusi nemaju nikakve primedbe.

SUDIJA MEJ: Da li vi želite nešto da kažete, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne, mislim to nema značaja, ali molim vas da mi bar kažete umesto kog svedoka? Shvatio sam gospođu Uerc-Reclaf da objašnjava da će ovaj svedok svedočiti umesto nekog svedoka koji je već na listi, bar da znam, pa da skinem tog svedoka sa liste.

SUDIJA MEJ: Da, treba to da znate. Prema materijalu koji imamo pred sobom, ona treba da zameni gospodina Zvonimira Franića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: On neće, znači, svedočiti?

SUDIJA MEJ: U pravu ste, neće. U redu, onda ćemo prihvatiti ove izjave u skladu sa zahtevom, a razmotrićemo, vi razmotrite da li izjava gospođe Baća može da se uvede po Pravilu 92bis. Prihvaćemo njeno svedočenje i skinućemo svedoka Franića sa liste. Možda bi bilo bolje da ostatak sednice potrošimo na svedoke po Pravilu 92bis i da ne počinjemo sledećeg svedoka. Svedoci za koje imamo naznake da bi bili svedoci po Pravilu 92bis su svedoci koji se bave Vukovarom. Ja imam ovde nabrojano sedam, počevši od svedoka C-006, C-171, C-1126, C-1149, C-1164 i C-1165. Da počnemo sa svedokom C-006. Ja imam ovde belešku da je to izgleda svedok iz *Predmeta Dokmanović*, pa se pitam zašto možda ne bi mogli da uvedemo taj konkretni transkript?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, mislim da on nije bio svedok u *Predmetu Dokmanović*. Mislim da on nije bio pozvan da svedoči. Prema mojim informacijama, on nije pozivan da svedoči u *Predmetu Dokmanović*, ali ne vidim ovde zašto nije bio pozvan. Znam samo da nije pozvan.

SUDIJA MEJ: Možete li to ponovo da proverite? Moguće je da sam ja pogrešio u svojim beleškama.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, u stvari gospodin Mek Kion (McKeon), kojeg već znate iz ovog suđenja je proverio podatke i obavestio me je da ova osoba nije bila pozvana da svedoči u *Predmetu Dokmanović*.

SUDIJA MEJ: U redu. On se bavi događajima u Ovčari kada su zatvorenici držani u hangaru, koliko ja vidim. On je neke od njih pustio napolje. On je jedan svedok.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Svedok je ustvari bio prisutan i u "Veleprometu" i u kasarni kada su ljudi odvođeni i iznosi mnogo zapažanja u vezi sa Šljivančaninom, Vujanovićem i Vujovićem, ljudima koji su bili nadležni u Ovčari. On ih je video na Ovčari.

SUDIJA MEJ: Sobzirom da je jedno od pitanja koje je pokrenuo optuženi uloga JNA u događajima u Vukovaru, možda je ovo svedok koji bi trebalo da bude pozvan na unakrsno ispitivanje.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Mi se slažemo sa tim, jer nam se čini da je to prilično važan svedok.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite, gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Mi smo u našoj tabeli naveli i ovog svedoka u okviru našeg podneska koji smo dali Pretresnom veću, jer nam se opis njegovog svedočenja u rezimeu koje je ponudilo Tužilaštvo ne čini potpuno tačnim, tako da smo mi u paragrafu 19 izneli zapažanje da se to ne mora po svaku cenu smatrati kumulativnim svedočenjem.

SUDIJA MEJ: Ali može tako da se razmatra.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja sam samo hteo da upozorim Pretresno veće da razmisli i o nekim dodatnim pitanjima oko kojih može da nam pomogne ovaj svedok.

SUDIJA MEJ: Da. Mi imamo nameru da dozvolimo unakrsno ispitivanje ovog svedoka. Gospodine Miloševiću, da li vi želite da kažete nešto u vezi sa ovim konkretnim svedokom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemam ovde takav pregled.

SUDIJA MEJ: Nemate? To je C-006. To je svedok za Vukovar. Svi ovi svedoci o kojima govorimo su vukovarski.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Nemam pregled svedoka, ni imena, ni njihove sadržine. Nisam ni znao da će se o tome raspravljati.

SUDIJA MEJ: Ja sam prošle nedelje rekao da ćemo o ovom pitanju razgovarati i pročitao sam više puta listu svedoka.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: U redu, ovog svedoka prihvatamo uz unakrsno ispitivanje. A kad govorimo o brojevima, mislim da je sledeći koji dolazi po redu svedok C-1071. To je udovica, ako sam dobro shvatio, čoveka kojeg je uhapsila JNA, koji je odveden sa fudbalskog igrališta i kako se tvrdi kasnije ustreljen.

I u stvari, veći deo njenog iskaza govori o njenoj potrazi za mužem, jednom strašnom iskustvu koje je na kraju bilo neuspešno. Vi tražite da se to uvrsti bez unakrsnog ispitivanja?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Tako je.

SUDIJA KVON: Da li je ona zaštićeni svedok?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Ne.

SUDIJA KVON: Znači, njeno ime je Zorica Brajdić.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da. Ona je svedok za bazu zločina i to za farmu "Lovas". To su ljudi koji su poginuli u minskom polju.

SUDIJA MEJ: Ali to se ne slaže sa mojim beleškama. U mojoj belešci stoji, osim ukoliko nisam dobro shvatio o kojem se polju radi, meni tu piše da je ona udovica čoveka koji je odveden sa fudbalskog igrališta i kasnije ustreljen.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, on je izgubio život na polju, on je odveden iz Vukovara, to je tačno, ali sam zločin se dogodio u Lovasu tako da je u tom slučaju baza zločina, lokalitet zločina Lovas.

SUDIJA MEJ: Znači, polje u Lovasu, a ne minsko polje u Lovasu?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Tako je.

SUDIJA MEJ: Ali on je ustreljen. Gospodine Kej?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Primedbe koje imamo u vezi ovoga su da je svedočenje kumulativno kada je reč o Vukovaru. Ovi dodatni detalji u njenom iskazu, kada ona govori o području zvanom Rupe blizu Olajnice i o tome kako je sa ćerkom prevezena u Bršadin, taj deo je kumulativan. To su, znači, detalji iz njene izjave koji će na taj način ući u spis, a strogo govoreći, oni nisu deo nekog konkretnog navoda iz optužnice. To je tabulator 5 u fascikli sa izjavama.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Našu odluku o ovom svedoku odložićemo za kasnije.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, dozvolite mi da objasnim jednu stvar u vezi sa ovim svedokom, a to se takođe odnosi i na svedoka C-1126. Ono šta mi želimo da kažemo je da ono šta ti svedoci govore potkrepljuje opis obrasca po kojem se odvijalo etničko čišćenje u tom području o kojem su govorili i drugi svedoci. Dakle, u tom smislu je to svedočenje kumulativno. Osim toga, prihvatanje pismenih izjava po Pravilu 92bis ne sprečava nužno kumulativnu prirodu svedočenja. Samo sam to želela da dodam.

SUDIJA MEJ: Sledeći je C-1126. Gospođo Uerc-Reclaf, recite nam nešto o ovom konkretnom iskazu.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, časni Sude, upravo sam spomenula ovaj slučaj gde takođe imamo svedoka koji govori o jednom drugom selu. Međutim, ono o čemu će ona zapravo da svedoči je obrazac po kojem je vršeno etničko čišćenje, a to se isto odnosi, to je isto ono šta smo već rekli za C-1071. Isto to se odnosi i na C-1126. To je sve šta mogu da kažem u vezi sa ovim svedokom. Ona govori o jednom drugom selu koje do sada još nije spomenuto.

SUDIJA MEJ: Gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Poteškoća sa ovim svedokom se naravno sastoji u tome, što se od svedoka očekuje da uživo svedoči o kumulativnom dokazu. Tužilaštvo je identifikovalo... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)*..., pa je, prema tome, teško prihvatiti kumulativnu prirodu tog svedočenja iako, istina, Pravilnik (Rules of Procedure and Evidence) dozvoljava, svedoke koji su govorili na kumulativan način. Tužilaštvo je već iznelo svoje argumente o tome da su neki novi iskazi kumulativni kada je reč o etničkom čišćenju opšte govoreći, jer smo mi izneli tvrdnju da svedok koji govori o Opatovcu i o ulasku JNA u Opatovac, da je to svedok koji daje novi iskaz.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Prihvatamo ovog svedoka, ali uz unakrsno ispitivanje. Da probamo da rešimo problem sa još jednim svedokom, C-1164 i C-1165. C-1164 govori o granatiranju Vukovara. Taj svedok je uhapšen u septembru i odveden u logor u Begejcima. C-1165 je patolog koji će jednostavno sve-

dočiti o telima pronađenim na Ovčari, a to je nešto šta nije sporno, ako se dobro sećam. Tu se i ne spominje JNA. Možda biste mogli da nam pomognete u vezi sa ovim, gospođo Uerc-Reclaf? Da li moramo da uzmemo u obzir još neke argumente?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da. U vezi sa patologom, on je zapravo imao određene opservacije u vezi sa delovima tela, i doktor Strinović, svedok koji će da svedoči sledeće nedelje će govoriti o tome. Prema tome, ovaj svedok je očigledno potkrepljujuće prirode i mislim da to ne bi trebalo da bude problem. Jer doktor Strinović je bio na čelu, on je u stvari glavni patolog u Hrvatskoj.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: A drugi svedok? Mislim da sam ga dobro rezimirao.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da. To svedočenje potkrepljuje svedočenje gospodina Grujića. On je spomenuo logor u kome je ovaj svedok bio zatočen i zato bi mi za oba ova svedoka tražili da se uvrste u spis bez unakrsnog ispitivanja.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ukoliko započnem sa tabulatorom 38, gde je svedok C-1164 prvi... *(izbrisano po nalogu Pretresnog veća)*..., to je kumulativno u vezi sa Vukovarem, ali sa referencama o JNA i o "Belim orlovima", i kad je reč očevicu granatiranja Vukovara u julu 1991. godine...

SUDIJA MEJ: Odložićemo odluku o ovom svedoku za kasnije, ali sledeći je patolog. Koje argumente imate ovde?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Upravo sam rekao, to je jedna posebna kategorija. Taj je svedok patolog, ali on nema ništa novo da doda.

SUDIJA MEJ: Hvala. Gospodine Miloševiću, odložićemo našu odluku za kasnije u vezi prvog svedoka, pa vas sada ne pitamo u vezi sa tim. A da li želite nešto da kažete u vezi sa patologom, zašto ne bismo trebali da taj iskaz uvrstimo u spis?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne znam o kakvom se uvrščavanju u spis radi, ja samo insistiram na pravu da unakrsno ispitam svakog svedoka.

SUDIJA MEJ: U tom slučaju, ne vidimo nikakvog dobrog razloga da vi unakrsno ispitujete. Nije sporno da su ti ljudi ustreljeni. O tome će biti i drugog svedočenja i mi tog svedoka uključujemo po Pravilu 92bis, budući da postoje svi razlozi da se on uvrsti i ni jedan razlog da se unakrsno ispituje. U redu, C-1165. U vezi sa tim, molim vas da Tužilaštvo na sledećoj sednici dostavi odgovarajuće dodatke i onda ćemo moći da donesemo odluku i uvrstimo to u spis. Imamo još jednu stvar o kojoj sekretar mora nešto da kaže. Dok čekamo na to, recite da li imate izjavu tog svedoka C-1164, to bi sada mogli da uvrstimo u spis?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, nemamo je u formi za Pravilo 92bis.

SUDIJA MEJ: Da, naravno, pa ne možemo to da uvrstimo, ali dajemo vam, dakle dozvolu da se to uvrsti.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, u redu. Mi obično ne započinjemo proces po Pravilu 92bis, dok ne dobijemo dozvolu da se izjava uvrsti po Pravilu 92bis.

TUŽILAC NAJS: Svedok koji je trebalo da započne svedočenje danas, ali nije započeo, budući da ćemo sada imati pauzu u suđenju od nekoliko dana, nema sumnje da će u međuvremenu da se vrati kući. Ja sada ne mogu da garantujem da će taj svedok biti prvi svedok sledeće nedelje. Ja ću vam poslati pismo u vezi sa time čim budemo znali kakva je situacija.

SUDIJA MEJ: Da, ali pod uslovom da optuženi bude dovoljno rano obaveštenje o promenama u redosledu svedoka, kako bi mogao da se na pravilan način pripremi za unakrsno ispitivanje. Rasprava se sada prekida i nastavlja se sledeće nedelje.